

P. Vojtěch Sivek, SDB

Témátka '01

Salesiánská provincie
Praha

© Salesiánská provincie Praha
2001 Salesiánská provincie Praha,
Kobyliské nám. 1, 182 00 Praha 8

Pro vnitřní potřebu

1. Práce

Setkáváme se s ní každý den a vyvolává v nás nejrůznější reakce (od snahy vyhnout se jí až po totální zavalení prací). Všichni nějak tušíme, že práce je potřebná a užitečná. Málokdy si ale možná klademe otázku, proč vlastně lidé pracují a jaký má práce smysl. Co znamená práce pro křesťana? Má vůbec nějaký význam pro můj život s Kristem, nebo jsou to dvě natolik různé věci, že mezi nimi není žádná souvislost? Pokusme se nyní nad těmito několika otázkami zamyslet.

Práce manuální

Práce jako zdroj obživy. Lidé pracují především pro svoji obživu. Odedávna pěstují plodiny a chovají zvířata pro svou obživu a stavějí domy, aby mohli žít chráněni před rozmary počasí. Dnes v naší zemi jejich práce sice přímo nesouvisí s touto obživou, ale prací se vydělávají peníze, za které nakupujeme věci potřebné pro náš život.

Práce duševní

Člověk, na rozdíl od zvířat, dokáže prací vyrobit mnohem víc než potřebuje pro své pouhé přežití a svou prací přetváří přírodu, ve které žije. Svým rozumem poznává svět, ve kterém žije, stále více mu rozumí a přetváří si ho tak, aby se mu v něm pohodlněji žilo. Vytváří také spoustu věcí, které sice nepotřebuje přímo k tomu aby přežil, ale které mají v lidském životě své důležité místo: usnadňují lidský život a činí ho bohatším a ušlechtilějším. Jsou to umělecká díla, vědecké vynálezy, zkrátka všechno co rozvíjí naše poznání, smysl pro krásu a moudrost, pro naše lidství. Druhý smysl lidské práce je tedy v tom, že vytváří hodnoty důležité pro lidský život. Tyto hodnoty dělají náš život více lidský.

Další smysl práce je, že nám pomáhá být ušlechtilými, dobrými lidmi. Práce může měnit nás samotné. Stáváme se vytrvalými, trpělivými, rozvíjíme fantazii a tvořivost, učíme se spolupracovat s jinými lidmi, mít úctu k hodnotám, které vytvořili jiní, mít úctu k božímu stvoření, sloužit svou prací jiným a být

jim prospěšní. Když pracujeme pro ušlechtilý cíl, stáváme se sami ušlechtilými, stáváme se více lidmi... Tomuto smyslu se říká seberealizace. Práce nám může pomoci k tomu, abychom byli šťastni a žili svůj život naplno.

Práce duchovní

Svou námahu můžeme zaměřit přímo na sebe, snažit se být dobří, cvičit a trénovat své dobré vlastnosti. To znamená, že pracujeme sami na sobě – měníme sami sebe. Jsou také lidé, kteří pomáhají jiným, aby se stávali lepšími. Jsou to rodiče, učitelé, vychovatelé, kněží. Ti také vykonávají obtížnou práci, i když na první pohled není třeba vidět.

Vidíme, že bez práce člověk nemůže žít, i když má třeba co jíst a střechu nad hlavou. Bez práce je život člověka ochuzený o ty největší hodnoty, které mu život může přinést. Proto stojí za to podstoupit námahu, kterou práce přináší, aby náš život byl skutečně naplněný.

Příprava na práci

Zdá se jako by všechno, co jsme napsali, platilo pouze o dospělých lidech. Ale co děti a mládež? Samozřejmě, že každý z nich také pracuje podle toho, co zvládne. Ale to nejdůležitější je právě práce na sobě. Úkolem mladých lidí je připravit se na svůj život tak, aby ho mohli dobře prožít a dokázali naplnit všechny možnosti a dobré vlastnosti, které mají a byli darem pro sebe i pro druhé lidi. Malé děti se připravují na svůj život tím, že si hrají, větší chodí do školy a také pomocí koníčků rozvíjejí své zájmy, učí se spolupracovat, řešit konflikty atd...

Co všechno ještě může sloužit k této přípravě?

Co všechno pro nás může být práce?

Křesťan a práce

Práce a Boží plán s člověkem

Na samém počátku bible čteme slova určená člověku, kterého Bůh stvořil jako muže a ženu: „Plodte a množte se, naplňte zemi a podmaňte si ji.“ Nezaznívá tu přímo slovo práce, ale nepochybně je tu na ní poukazováno. Člověk si totiž právě pra-

cí podmaňuje zemi, stává se jejím pánem a naplňuje tak prvotní plán svého Stvořitele. Člověk, stvořený k Božímu obrazu, zde prací s Bohem spolupracuje, rozvíjí to, co Bůh na začátku stvořil. Proto cílem lidské činnosti musí být rozvíjení země a ne její využívání k sobeckým cílům a její drancování. Člověk dostal zemi k užívání a je za ni před Bohem zodpovědný, jak nakládá s dary, které mu Bůh svěčuje.

Onen základní a prvotní plán Boha v poměru k člověku, kterého „stvořil jako svůj obraz, podle své podoby“, nebyl odvolán ani tenkrát, když člověk porušil prvotní smlouvu s Bohem a uslyšel slova: „V potu tváře budeš jíst chléb.“

Práce je dobro člověka, neboť prací člověk nejen přetváří přírodu a přizpůsobuje ji svým potřebám, ale také sám sebe usku-tečňuje jako člověk, a jistým způsobem se tak dokonce „stává víc člověkem“.

Práce a rodina

Práce je základ utváření rodinného života, který je přirozeným právem a povoláním člověka. Práce je jistým způsobem podmínkou založení rodiny. Rodina totiž vyžaduje prostředky k svému udržování, a člověk je nabývá obvykle prací. Práce a pracovitost utvářejí také celý proces výchovy v rodině, právě z toho důvodu, že každý „se stává člověkem“ mimo jiné prací, a toto „stávání se člověkem“ je právě hlavním cílem celé výchovy. Rodina je současně společenství, jeho založení je umožněno prací, a zároveň je to první domácí škola práce každého člověka.

Problémy spojené s prací

Kdo žije v kontaktu se světem práce, velmi dobře ví, že většinu pracovníků, zvláště těch, kteří konají těžkou práci, jejich práce unavuje, působí nejružnější trápení, obtíže a odcizení. Přesvědčují se o pravdivosti tvrzení bible: „Kvůli tobě nechť je země prokleta, po celý svůj život z ní budeš jíst v trápení... V potu své tváře budeš jíst chléb...“ (Gn 3,17–19). Exegeté však podotýkají, že původně, před pádem prarodičů, práce nebyla trestem. Bible přece říká, že Bůh dal prvním lidem zahradu Eden, „aby ji

obdělávali a střežili“ (Gn 2,15). Všichni máme zkušenosti, jak dovede práce unavovat a deprimovat.

Encyklika Laborem exercens říká:

„Tato námaha je všeobecně známým faktorem, protože každý ji všeobecně zakouší. Vědí to však i lidé, kteří konají duševní práci, znají to vědci i ti, na nichž leží velká zodpovědnost za rozhodnutí se širokým sociálním dosahem. Vědí to lékaři a ošetřovatelé... Vědí to i ženy... berou na sebe každý den námahu a zodpovědnost za domácnost a výchovu dětí. Vědí to všichni pracující lidé, protože je pravda, že k práci je člověk povolán jako takový, to vědí všichni lidé.“ (LE9)

Z toho plyne, že pracovní aktivita se musí opírat o poctivost, že musí vést ke správnému chápání smyslu práce, že se musí člověk učit vyrovnávat se s námahou.

Encyklika LE říká:

„Pot a námaha, jež jsou v nynějším lidském údělu nutně spojeny s prací, poskytují křesťanovi a každému člověku, jenž je povolán k následování Krista, možnost, aby se v lásce účastnil na díle, které Kristus přišel dovršit. Toto dílo spásy bylo dokonáno utrpením a smrtí na kříži. Když člověk snáší námahu při práci ve spojení s Kristem, který byl pro nás ukřižován, spolu-pracuje tak určitým způsobem s Božím Synem na vykoupení lidstva. Tím, že sám nese každý den kříž při plnění toho, k čemu je povolán, dokazuje, že je opravdu Kristovým učedníkem. V lidské práci křesťan nalézá malou část Kristova kříže a přijímá ho se stejným duchem vykoupení, v jakém Kristus přijal za nás svůj kříž. Díky světlu, jež z Kristova vzkříšení nám plane, nalézáme v práci i záblesk nového života a nového dobra, jakoby ohlášení „nových nebes a nové země“, na nichž člověk a svět námahou při práci získávají účast.“ (LE 27)

Příprava na práci

V pokročilých zemích se dnes již nechápe manuální práce jako těžší. Ve většině případů je totiž specializovaná, mechanizovaná, vyžaduje odbornost, kterou je zajišťována kvalita a bezpečnost. Specializovanou a odbornou práci vykonává nejen lékař, inženýr a právník, ale i opravář, instalatér, mechanik a kterýko-

liv jiný řemeslník. Odborná práce vyžaduje náročnou nebo méně náročnou přípravu v nějaké odborné škole nebo učilišti, osvojení si požadované techniky vědomosti a zkušenosti, které zajistí dotyčnému požadovanou odbornost. Specialistou ve svém oboru je ten, kdo je připraven zvládnout všechny předpokládané a vyskytující se problémy a dovede si s nimi poradit.

Není snadné připravit člověka na samostatné provádění odborné práce. Je třeba studovat, navštěvovat odborné kursy, zaškolovat se, sledovat a seznamovat se s novou technikou, novými pokroky, získávat praxi, snažit se být na úrovni ve své odbornosti.

Je proto velmi důležité, aby každý již od dětství poznával sebe, své dary, sklony, schopnosti a podle toho dovedl pak s pomocí druhých rozhodovat, jaká odborná práce by jej dovedla celý život upoutávat, která by odpovídala typu jeho povahy a jeho schopnostem. Správné rozhodnutí v této oblasti dovede zabezpečit životní spokojenost a pohodu, usnadní vstup do světa dospělých a početný život ve společnosti, která jej bude uznávat, protože bude ve svém oboru na úrovni.

Psychologie se snaží pomocí objevovat mladým lidem jejich schopnosti, sklony, předpoklady a pomáhá jim podle toho najít obor, kde by se uplatnili.

Dětem a mládeži je třeba pomáhat k harmonickému rozvoji tělesných, mravních a rozumových vloh, k postupnému osvojení dokonalejšího smyslu pro odpovědnost, v neustálém úsilí správně zušlechťovat vlastní život a vyhledávat i pravou svobodu. Má se při tom brát v úvahu pokrok v oboru psychologie, pedagogie a didaktiky. Současně je nezbytné velkodušně a vytrvale překonávat překážky. (GE 1)

Problémy

Otázka sociální nauky,
sociální nespravedlnosti,
solidarita,
právo na práci,
námaha pracovat,
globalizace,

daně.

Literatura

Laborem exercens, Encyklika Jana Pavla II., Praha, Zvon 1991

Fontana U., Člověk a zasvěcení, Praha, Portál 1992

Giudiciová M. P., M.D. Mazzarellová, Praha, Portál 1994

Píseň

Dělání

Otázky: Co je vlastně moje práce?

Dokáží si vážit toho, že mám práci, že mohu studovat?

Aktivita

Práce nejlépe s viditelným výsledkem.

Příběhy

Pšeničné zrno a vinné hrozny

Bylo jednou jedno pšeničné zrno, které přišlo k Hospodinovi na návštěvu. Přitom mu předneslo svou stížnost: „Proč jsi mě neudělal tak, aby mě lidé mohli jednoduše jíst – takové jaké jsem? Musejí mě nejprve mlátit, mlít, připravit ze mě těsto, péct, krájet... Nemyslíš, že je to trochu zdouhavé?“

Hospodin pšeničnému zrnu odpověděl: „Věř mi, že pro tebe i pro lidi je dobré, že jsem tebe i tvé milé udělal takové, jaké jste! Promluvme si však nejdříve o tobě, milé pšeničné zrno. Víš, já udržuji lidi naživu, já jim dávám sílu. Lidé nemohou sníst ani kousek chleba, aniž by ho předtím nepřipravili. K tomu potřebují vodu a oheň – a své vlastní ruce. Vidíš, milé pšeničné zrno, nezáleží to jen na tobě, nemůžeš chodit a všude hlasitě vykřikovat: Beze mne nejde vůbec nic! Ne, také ty jsi částí celku. A lidé? Ani pro ně by nebylo dobré, kdyby se ráno probudili a měli jídlo hned po ruce. Místo toho si je nejdříve musejí zpracovat, musejí sít, sázet, sklízet, mlátit... Teprve potom mohou jíst chléb – chléb, který obveseluje srdce...“

Pšeničné zrno se rozloučilo a šlo svou cestou. Nyní předstoupily před Hospodina vinné hrozny, aby si rovněž postěžovaly. Řekly: „Pane, vládce světa, velký Bože, udělal jsi nás tak, že nás lidé mohou hned jíst takové, jaké jsme. Ale co dělají oni? Sbírají nás do velkých kádí, rozmačkávají nás, lisují nás a vymačkávají. Proč to všechno dopouštíš?“

Bůh s klidem vyslechl bědování vinných hroznů a pak odpověděl: „Měly byste být rády, vinné hrozny, místo stěžování byste měly být vděčné. Pro lidi je totiž dobré, že pracují, než se napijí šťávy z vašich hroznů. Je dobré, že se lidé musejí namáhat, že plní sudy šťávou z hroznů a čekají, až vykvasí. Teprve potom víno potěší srdce člověka...“

A tak i vinné hrozny zamyšleně odcházely...

židovská legenda

Gobelín

Jeden mladý mnich byl na několik měsíců pozván do kláštera ve Flandrech. Měl tkát spolu s dalšími mnichy gobelín, na kterém velmi záleželo. Po nějakém čase se uprostřed práce zvedl a dal nahlas průchod svým rozhořčeným myšlenkám a stěžoval si na svůj osud.

„A dost! Už nemohu dál! Příkazy, které mi dali, jsou nesmyslné!“ Tak si stěžoval.

„Pracuji se zlatou nití a celou ji mám rozstříhat a вплést do nesmyslných uzlíčků. Takové plýtvání!“ Uslyšel ho starý mnich a řekl mu: „Synku, ty jsi neviděl celé dílo. Pracuješ na jedné částečce výšivky a neznáš celek.“

Zavedl ho do prostorné dílny, kde na zdi visel celý koberec. Mladý mnich zůstal překvapeně stát. Pracoval na výšivce překrásného obrazu „Klanění králů“ a jeho zlatá nit tvořila část oslňující svatozáře kolem hlavy Jezulátka. To, co se předtím mladíkovi zdálo mrháním, bylo nádherné.

Pevná půda pod nohama

Nabitý sál mimo Paříž. Shromážděný celý lidský rod: od soudce po policajta, od dědečka k vnukovi, od notáře k daňovému revizoru.

A samozřejmě pracovníci tisku – bez nich se ani nemůže náležitě začít! Fůra mladých.

Po přednášce chce asi třicet lidí ještě pokračovat v rozhovoru. Ujmou se nás na faře. Nadšený farář má pro nás dveře otevřené až do dvou ráno.

Chtějí si se mnou povídat o mně a o mé práci. Myslím, že za ty dvě hodiny, které jsme spolu strávili, jsme probrali dotazy pořádně od podlahy. Jdu na to zostra. Jeden po druhém se představuje a uvádí, jaké jsou jeho sny a cíle. Šest mladých, v hloučku jeden po druhém. Moje otázky srší jako rakety – ale odpovědi vážnou. „Co děláte?“ – „Nic.“ „Plány?“ – „Muzika.“ „Čím se živíte?“ – „Jsme u našich.“ „Ale co děláte přes den?“ – „No, vstaneme kolem poledne. Sednem si do kavárny. Odpoledne si hrajem nějakou muziku. No, a pak zase kavárna, do dvou ráno.“ „A líbí se vám to?“ – „Ne, je to otrava.“ „Vaší rodiče jsou zemědělci?“ – „Jo.“ „A pomáháte jim?“ – „To teda né. Krávy? Ani nápad!“

Nosí přiléhavé kombinézy a dlouhé vlasy, vzhled celý průsvitný. Zženštilé typy, prsty zbrázděné jedinou činností – trsáním na kytaru.

Jejich vzhled vyjadřuje otrávenost, nejistotu, netečnost a povadlost.

„Ale co máme podle tebe dělat?“ ptají se mě. „Rozhejbat kostru, naučit se vydělávat si na živobytí, když už nechcete studovat.“ „Není práce.“ „Já mám strach, že tam budu muset i v noci...“

Zvu je, aby přijeli na čtrnáct dní k nám na statek do Provence, což je zjevně zaujalo. Dávám jim svou adresu, ale myslím si, že tím to skončí. Omyl: dva mi napsali. Přijedou na čtrnáct dní mezi naše mladé. Ti na ně ze začátku koukali hodně udiveně – asi tak jako sedlák, který ví už předem, že tyhle ručičky na špinavou práci nejsou.

Ale všichni byli vedle jak ta jedle: oba mládenci, Thierry i Jack si hned vykasali rukávy a začali neokázale a pořádně makat. A ty krávy, o kterých nechtěli u rodičů ani slyšet, ty tady našli taky. A zrovna bylo potřeba vykydat stáje. Pápá, hladké ručičky i čisté ohození! Už čekají lopaty, krumpáče, vidle a hrá-

bě! Viděl jsem je, když odcházeli: plní odhodlání, s rozzářenýma očima. Kdepak byl konec těm dvěma mladým měkkotám!

Vědomí, že za práci se musí pořádně vzít, že času je potřeba účelně využít, vůli začít tím nejtěžším, jít důsledně za svým snem a vynaložit k tomu potřebné prostředky – to mě naučili už v dětství.

Jsou to starodávne a věčné hodnoty, kterých se dnes tragicky nedostává. Když se dítěti do ničeho nechce – ani do školy, ani do práce, to už bývá moc pozdě. Tyhle hodnoty mu musíme vštěpovat, dokud je ještě docela malé, a nic mu nedarovat. A pokud možno hezky rychle mu umožnit, aby přistálo pevně na zemi. Třeba i mezi těmi krávami.

G. Gilbert, Až do krajnosti

2. Ticho – mlčení

Ticho v každodenním životě

Každý z nás ví, co je to ticho. Všichni jsme již udělali zkušenost s takovou chvílí, kdy není co poslouchat. Když se ohlédneme zpět na poslední týden (a můžeme to udělat i s dětmi), asi zjistíme, že většinou jsme obklopeni různými zvuky. Některé zvuky posloucháme a mají pro nás smysl, jiné tvoří hluk a šum, v kterém prostě jsme. Ticho zabírá v našem životě jen krátký čas.

Význam ticha

Když se nad tichem zamyslíme, zjistíme, že pro nás může mít stejně tak význam jako slovo anebo hudba. Ticho může znamenat a třeba i přinášet nudu, samotu, ticho je někdy znamením smrti. Často pro nás může být ticho nepříjemné, může vzbuzovat strach nebo odpor. V mnoha okamžicích našeho života se bez ticha jen těžko obejdeme. Ticho je užitečné, když se někdo potřebuje soustředit na vyřešení problému, když lovec číhá na zvěř, když chci zaslechnout, co ten druhý říká, i tehdy, když třeba se hraje na schovávanou nebo chci být sám, nebo se sám pomodlit. A našli bychom jistě mnohem víc příkladů.

Podle toho máme i různé druhy ticha; ticho přemýšlivé, ticho napjaté, ticho nejisté a vy jistě přijdete na další druhy. Bez ticha se zkrátka v životě neobejdeme, i když je ho málo. Je něco jako sůl v našem životě, bez ní je jídlo plané. A protože se na nás hluk valí ze všech stran, musíme si někdy místo pro ticho vytvořit.

Vnitřní ticho

Abychom mohli tvořit myšlenky, které budou za něco stát a třeba najít vhodná slova pro člověka vedle nás, musíme si v sobě najít ticho k přemýšlení. Takové ticho nazýváme vnitřní ticho – ticho uvnitř nás. Někdy se mu také říká mlčení. Mlčení dává slovu sílu a plodnost. Teprve ticho a vnitřní mlčení nás učí klidu, rozvaze, přináší nám to radost. Kdo nemá strach se zastavit, pře-

ba jen v přírodě, aby pozoroval stromy, ptáky nebo kdo si vezme tenisky, aby si šel jednoduše zasportovat, ten asi vnitřní pokoj a rovnováhu nachází snadněji.

Otec Poimen řekl: „*Člověk může vypadat, že mlčí, pokud však jeho srdce posuzuje druhé, žvaní bez ustání. Jiný může mluvit od rána do večera, a přesto může být opravdově mlčenlivý.*“

Co je tedy smyslem mlčení? Jde o to, aby v nás rostlo ticho, pak si i všimneme dobrých věcí, které často pokládáme za samozřejmost. Uvidíme, že je toho více co máme, než čeho se nám nedostává a pak smyslem mlčení je milosrdenství. „Mlčení je v první řadě rysem srdce, které vede ke stále rostoucímu milosrdenství.“ (Cesta srdce, p.57)

Růst v ochotném přijímání toho, co nám den přinese, ze všeho se dá vyzískat DOBRO. Právě z chyb se můžeme poučit, pokud si ovšem najdeme čas, abychom se zamysleli, právě ticho nám někdy chybí k „odhalení“ komplikovaných situací nebo nás samých.

MLČENÍ nás činí poutníky, stále se učíme ovládat svůj jazyk, varovat se před posuzováním, zlými řeči, velkým žvahnáním.

Ticho jako naslouchání

Další význam mlčení můžeme nazvat nasloucháním. Kdo naslouchá, je otevřený vůči druhým lidem, nedělá si předem úsudek, neodsuzuje, respektuje fakt, že ten druhý je jiný. Naslouchání obohacuje a je základem hlubokých vztahů mezi lidmi – lásky a přátelství. Kdo umí naslouchat, většinou ví, co má ve které chvíli říci a jeho slova sedí.

Zvláštním způsobem naslouchání je naslouchání sobě samému. Jestliže chceme hledat Pravdu o nás samých, porozumět sobě samému, mít v srdci pokoj a radost, musíme se naučit být sami, každý den si najít trochu ticha, samoty. Je snadné říct, že na to nemám čas, protože mám spoustu věcí na práci. Možná, že už toto moje tvrzení o něčem mluví. Jestli mám přece někoho rád, tak si čas najdu, protože vím, že právě chvíle strávená s přítelem v klidu a pohodě mi často „otevře oči“, objevuji díky dia-

logu nové náměty pro svou práci, setkání s ním mě dá sílu do dalších dnů. Stejně tak mě obohacuje i ticho, samota, poslech klidné hudby...i můj vnitřní svět se zklidní a možná zjistím, že mi tyto chvíle pomáhají být pozornější k tomu, co se děje ve mne a okolo mne. Věnovat se občas takovýmto způsobem sami sobě, být sám se sebou, naslouchat sám sobě a učit se sám sebe přijímat.

Křesťan a mlčení

Není jednoduché najít uprostřed každodenního shonu spojení s Bohem, důvěrný vztah k Němu, vnímat Jeho přítomnost v nás, v okolí, ve všem. Žijeme v neblahém století, kdy se pokušení proti víře nevyhýbá ani těm nejsilnějším. (C. Carretto, Poušť uprostřed města)

Je snadné upadnout do pokušení shonu a spěchu, zvláště je-li člověk velmi horlivý, nebo naopak líný.

Když naslouchám kamarádovi, jsem ticho, zajímá mě, co mi chce sdělit. To znamená, že s ním vedu nějaký rozhovor. Kdybych mu nevěnoval pozornost, vůbec bych nevěděl, co mi chce sdělit. A co teprve setkání s Bohem!

O užitečnosti mlčení je přesvědčeno mnoho lidí, ale skoro nikdo nepostoupí dál. Proč? Mlčení, zdá se, je příliš vzdáleno běžnému chování, vypadá to, že je příliš spjato s určitou volbou a že je příliš blízké ctnostem náboženství a víry. Mlčení má závažné účinky na hodnotu člověka. Je na každém z nás, abychom pochopili jak úzké pouto je mezi životem s Bohem a službou v domě Božím a mlčením. (Otec Jeroným, Umění naslouchat)

Hluboce věřící člověk, který žije, modlí se a rozjímá v tichu, v tomto tichu dostává moudrosti. Vyzařuje z něho podivuhodný pokoj, dokonalá skrytost v Bohu, která léčí a pomáhá druhým lidem. Celé tajemství je spočinutí v Bohu a v jeho dobrotě. (M. C. Ziescheová, Poutník) Právě v tiché adoraci odkrýváme tajemství Boha a celého vesmíru.

Praxe a problémy

Nejsme často osvobození od sebe. Máme strach, starosti, spěcháme a převládá v nás někdy pocit nepostradatelnosti. Umíme se ztišit a předat vše Pánu? Umíme být opravdu upřímní?

Není někdy lehké se od svých myšlenek oprostit a žít přítomný okamžik naplno.

Mlčení vyžaduje, abychom se oprostili od vlastní minulosti (útěk do krásných okamžiků je velmi častý) a přistoupili k přítomné realitě, k přítomnému Bohu, se kterým se setkáváme v prožívané přítomnosti, u někoho naopak je potřeba umlčet paměť, to znamená všechny nářky, trpkosti minulosti a rozpomínat se jen na projevy Božího milosrdenství.

Jak se zbavím sebe sama? Když se zbavím své zvědavosti, když si nemyslím, že všude musím být viděn. Proto bratři jmenují různé oblasti v mém nitru, které musejí dojít k mlčení. (Čti: Grün A., O mlčení, pp. 33–34.) Jde tedy o oproštění se sebe sama, protože člověk nemá brát příliš vážně ani sebe ani svou minulost.

Ale to se učíme celý život.

Snažíš se najít aspoň chvilku během dne na duchovní četbu nebo na to, abys byl úplně sám s Bohem?

Mlčíš, když ti není vhod jednání druhého? Mlčení vůči chybám druhého má také léčebnou funkci. Kdy mlčet a kdy mluvit?

Přítomnost Boha můžeme vnímat stále, celých 24 hodin, protože přítomnost Boha netkví v nepřítomnosti lidí, ale v uvědomění si Boha v nás samých a druhých, ve všem okolo nás.

Aktivita

hry, které jsou založeny na mlčení – schovávání, Pepíčku pípní apod.

nechat děcka nějaký čas (příroda, kaple), potom je poprosit, ať napíší dopis někomu, koho mají rádi a svěří mu všechno to, o čem často přemýšlí, co je trápí, co jim dělá radost...

hra: náslech pomalé, klidné hudby (např. 10 min.) a pak možnost vlastní tvorby (forma kreslení, koláže... co bych rád komunikoval), po nějaké době se utvoří dvojice či malé skupinky

a pokouší se skrze tvorbu odhadnout (vycítit), co ten druhý chtěl komunikovat

je-li to možné nechat je jít ven (na půl dne), doporučit úryvek z Písma a hlavně připomenout, aby si čas naplánovali: např. v kolik se chtějí najíst, kdy si chtějí udělat čas na rozjímání, na závěr – co z toho já sám vyvodím, konkrétní věc (vnější řád napomáhá řádu vnitřnímu; nemám tím na mysli strohý zákon)

význam symbolu: můžeme před děcka dát nějaký obraz či symbol, nějaký čas je nechat v klidu a tichu a pak si říct, co jsme objevili nového, co nás zaujalo a možná objevíme i proč...

Literatura

Carretto C., Pouš^í uprostřed města

Otec Jeroným, Umění naslouchat, *Mlčení pp.94–96*

Grün A., O mlčení, zvláš^í doporučuji: *Mlčení jako svoboda a oproštění pp.42–43*

Nouwen H.J.M., Cesta srdce, *Mlčení pp.44–59*

Pronzato A., Ale já vám říkám, *I naše tělo se modlí pp.195–197*

Schaupp K., Doprovázení na duchovní cestě,

Doprovázení na cestě mlčení pp.35–36

Ziescheová M.C., Poutník, *Ticho pp. 89–99*

Powell J., Tajemství setrvání v lásce,

Jak v dialogu naslouchat pp.96–99

Powell J., Štěstí začíná uvnitř

Píseň

Tolik planých slov

Příběhy

V průběhu posledních několika desetiletí jsme zaplavováni přívaly slov. Kamkoliv jdeme, obklopují nás slova: slova měkce šeptaná, hlasitě proklamovaná nebo zlostně vykřikovaná.

Nebylo to vždy takové. Doba bez rádií a televizí, reklamních štítů, vývěsek a tabulí, nálepek na auta a všudypřítomných oznámení udávajících snížení cen a zvláštní slevy, není ještě tak vzdálená. Byly časy, kdy neexistovaly reklamy, které nyní

pokrývají celá města slovy. Tím vším chci naznačit, že slova, má vlastní nevyjímaje, ztratila svou tvořivou sílu. Jejich neomezené zmnožení způsobilo, že jsme ve slova ztratili důvěru.

H. J. M. Nouwen, Cesta srdce

Ticho

To mě přivádí k druhému tématu. Jen málo co napomáhá promlouvání s Kristem tak jako ticho. Ticho, o kterém mluvím, je samozřejmě ticho vnitřní, ticho našeho srdce, bez něhož by Kristův hlas prostě nebyl slyšet. Ovšem dosáhnout tohoto vnitřního ticha je pro většinu z nás opravdu těžké: zavřete na chvíli oči a pozorujte, co se ve vás děje. S největší pravděpodobností se vnoříte do moře myšlenek, které nedokážete zastavit – řeči, řeči, řeči: nebo □ myslet obvykle znamená: já mluvím sám k sobě – hluk, hluk, hluk: můj vnitřní hlas soupeří s hlasy a obrazy druhých, přicházejícími z mé paměti, a všichni se dožadují mé pozornosti. Jakou má v takovém ruchu a rámusu jemný Boží hlas šanci?

Vnější ticho bývá pro dosažení vnitřního ticha nesmírně prospěšné. Pokud nejste schopni snést vnější ticho, jinými slovy, pokud nejste schopni chvíli mlčet, jak byste pak mohli snést ticho vnitřní? Jak byste mohli chvíli mlčet uvnitř? To, jak snášíte ticho, je poměrně dobrý ukazatel vaší duchovní (ale i intelektuální a emocionální) hloubky.

Je možné, že až zmlknete, ten hluk ve vás ještě vzroste, rušivé elementy se vyrojí s nebývalou intenzitou a modlitba bude najednou ještě obtížnější. Za to však nemůže ticho. Ten hluk tam byl celou dobu. Ticho vás pouze přiměje si ho uvědomit a dá vám možnost ho utiшит a zvládnout.

Ježíš říká, že když se chystáme k modlitbě, máme zavřít dveře. Tím se samozřejmě od okolního světa neodřízneme, nebo □ starosti všedního dne si bereme k modlitbě s sebou. Ale dveře musí být dobře zavřené, jinak ten hlučný svět vtrhne dovnitř a přehluší Boží hlas, zvláště v počátečních fázích, kdy se ještě nesoustředíme tak snadno. A začátečník v modlitbě nepotřebuje soustředění o nic méně než začátečník v matematice, který nemůže pracovat na nějakém složitějším příkladu, když ho

pořád ruší nějaké okolní zvuky. Přejde čas, kdy student modlitby, stejně jako student matematiky, bude svým úkolem tak pohlcen, že žádný hluk jeho mysl od daného úkolu neodláká. Ale v počátečních fázích nechť je pokorný a uzná svou potřebu klidu a ticha.

Svatí o tichu

Svatí o hodnotě ticha mluvili často. Zde je několik citací vybraných z knihy Thomase Mertona. Jedna je od syrského mnicha Izáka z Ninive. To, co říká, platí jak pro osamělého člověka v poušti, tak pro apoštola v srdci moderního města. Říká: „Mnozí neustále hledají, ale jen ti naleznou, kdož setrvají v tichu... Každý, kdo má potěšení z mnoha slov, i kdyby říkal obdivuhodné věci, uvnitř je prázdný. Milujete-li pravdu, staňte se milovníky ticha. Ticho, tak jako sluneční svit, vás v Bohu osvětlí a zbaví vás fantómu nevědomosti, ticho vás spojí se samotným Bohem... Milujte ticho víc než cokoli jiného: přináší plody, jež jazykem ani nelze popsat. Ze začátku se musíme do ticha nutit. Pak se však zrodí něco, co nás k tichu přitahuje. Nechť vám Bůh dá zažít toto ‚něco‘, co se z ticha rodí.“

A. De Mello, Spojení s Bohem

Umět se zastavit

Velmi často se moderní člověk ničí proto, že nemá volný čas nebo si ho už neumí udělat a zastavit se, pohlédnout na sebe a uvědomit si sama sebe; už si netroufá zamyslet se, protože by byl nemilosrdně volán k zodpovědnosti, která ho leká. Spěch mu dává dojem života. Ve skutečnosti se pouze ohlušuje, utíká před sebou samým a odsuzuje se k pudovému životu. Není už člověkem, ale zvířetem. Ochota zastavit se je první krok, který mu dovolí vrátit se k sobě samému.

– „Honíš-li“ svoje auto stále rychleji, unavíš motor.

– Žiješ-li stále „pod tlakem“, tvé tělo a tvůj duch se příliš brzy opotřebují.

– Protože stále spěcháš, nesetkáš se s nikým, a co je horší, nesetkáš se ani sám se sebou.

Chceš-li uchopit to, co je v tobě nejhlubšího, je třeba, aby ses uměl zastavit.

- Jíš-li ve stoje, trávíš špatně. Posad' se.
 - Myslíš-li v běhu, uvažuješ nesprávně. Posad' se.
 - Nečekej, až Bůh tě zastaví, aby sis mohl uvědomit, že žiješ. Bude příliš pozdě, už si nebudeš moci nic zasloužit.
 - Učitel, kterému žáci přerůstají přes hlavu, by nejraději utekl ze třídy. Hospodyně, která všechno „nechá plavat“, zoškliví si svou domácnost.
 - Člověk, který se už neovládá, se ztrácí, jde kolem svých dveří a netroufá si vrátit se domů.
 - Opozdil-li ses s placením činže, nemáš chuť potkat domácího.
 - Když jsi z vlastní nedbalosti už dávno neviděl svého přítele, je ti to hanba a vyhýbáš se mu.
- Máš-li strach se zastavit, znamená to, že máš strach potkat sám sebe, a máš-li strach ze setkání se sebou samým, je to proto, že už na sebe nejsi zvyklý, neznáš se již, bojíš se svých výčitek a svých požadavků.
- Že nemáš čas se zastavit? Bud' upřímný, v tvé činnosti jsou také volné chvíle. Nechtěj je zaplnit hlukem, četbou novin, tlacháním nebo tím, že chceš „být při tom“. Čekáš u holiče, nevrhej se hned na nějaký obrázkový časopis. Poseď chvíli.
- Jsi v trolejbusu, tísněn davem, uspáván anonymním hlukem. Zastav své snění. Oběd není hotov, neodcházej již „na minutku“ navštívit kamaráda. Zůstaň, počkej. Máš možnost užít tento okamžik ticha. Nechtěj si poslechnout desku. Zůstaň v tichu.
- Zdvihá-li plavec hlavu, je to proto, aby nabral dech.
 - Když zastaví automobilista před benzinovou pumpou, je to proto, aby natankoval.
- Zastavíš-li se při práci, učiň tak, aby sis uvědomil sebe, abys sebral veškeré síly, uspořádal je a usměrnil tak, aby ses cele mohl vložit do svého života.
- Být ochoten se zastavit znamená být připraven pohlédnout na sebe – a chtít, to je už zároveň první krok, neboť to znamená dát proniknout duchu do vnitřku svého domu.
 - Poznáš se a porozumíš si plně jen ve světle Božím. Jen ve spojení s působením Božím budeš jednat účinně.

Jsi-li připraven k setkání se sebou samým, připrav současně setkání s Pánem.

– V běhu svých dnů chop se všech příležitostí, které ti život nabízí, abys přišel k sobě a setkal se s Bohem:

čekáš na autobus,

čekáš, až se zahřeje motor auta, čekáš tři minuty, než se ti uvaří vejce, než přijde mléko do varu,

než se ochladí láhev s mlékem pro děcko, čekáš u telefonu, který je obsazen, čekáš na křižovatce, svítí červená.

„Nezabíjej čas“, jakkoliv je ho málo, je dán Prozřetelností Boží; Pán je v něm přítomen,

zve tě k přemýšlení a k rozhodnutí, aby ses stal více člověkem.

M. Quoist, Mezi člověkem a Bohem

3. Opuštění

Chyba a její následek

Každý člověk někdy udělá nějakou chybu. Říká se, že mýlit se je lidské. Každý z nás má zkušenost s tím, že něco zkazil.

Jsou chyby malé, které se ztratí a postupem času napraví, jsou chyby, které způsobí nepříjemnosti mně a třeba i lidem kolem. Jsou také chyby, které mohou způsobit katastrofy a přivést miliony lidí o život či přístřeší. Někdy můžeme dělat chyby zcela beztrestně – například když něco nacvičujeme, trénujeme, učíme se např. ve škole.

Když v životě někdo udělá chybu, ať už úmyslně nebo schválně, někde něco přestane být takové, jaké to má být – je to polámané, nefunguje to. Je potřeba snažit se uvést věc do původního stavu – věc napravit. Někdy na to stačím sám, někdy potřebuji pomoc jiných lidí. Nabourám auto a sám si ho nespravím ani neopravím poškozené svodidlo.

Poškození vztahu mezi lidmi

Jsou také chyby, které poškodí vztahy mezi lidmi: přeruší přátelství, vyvolají zlost, zničí naději. V této chvíli nemohu chybu či provinění sám napravit pouhým svým úsilím. Potřebuji k tomu také pomoc toho člověka, vůči kterému jsem se provinil, aby přispěl svým dílem k urovnání toho vztahu. Vztah je totiž vždycky dílo dvou jedinců. To, že ten druhý chce také odstranit chybu v narušeném vztahu, i když ji vůbec nezavinil, můžeme pojmenovat odpuštěním.

Co je odpuštění

Nyní si můžeme říci, co to odpuštění vlastně je. Snažím se o odpuštění právě tehdy, když se ze své strany snažím o napravení vztahu, který byl narušený, poškozený, zničený, nabouraný, ale ne mojí vinou. Chci, aby to bylo jako dříve. Vycházím vstříc tomu, kdo udělal chybu a teď se snaží ji napravit. Krásnou ilustrací skutečného odpuštění je příběh v 15. kapitole Lukášova evangelia.

Odpuštění není to, že zapomenou na to, co se stalo a dělám, že se nic nestalo, ale že aktivně usiluji o nápravu poškozeného vztahu.

Připravenost odpustit

Neexistuje lidský vztah, který by byl ušetřen občasných konfliktů a chyb. Jako všude, i zde se projevuje lidský sklon k chybování. Ale pevnost vztahu, ať už přátel, manželů či spolupracovníků v jednom týmu nezávisí na tom, jak dlouho vydrží bez konfliktů, ale na tom, zda jsou schopni konflikt, porušení onoho vztahu, překonat, odpustit si a pokračovat dále. Když jsem si toho vědom, měl bych být připraven odpustit. Znamená to vědět, že přátelství k určitému člověku je důležitější než jeho chyby. Znamená to chtít, aby přátelství trvalo i přesto, že musím občas opravit to, co jsem nepoškodil. Znamená také to, že jsem onoho člověka neodepsal, že věřím, že náš vztah může pokračovat. Takový postoj je náročný a musím se ho učit, často těžce. Ale odpouštěním vztah mezi lidmi roste a krásní. Čím si lidé více odpouštějí, tím je jejich přátelství pevnější a taky naopak. Dá se říct, že odpuštěním nejen přátelství obnovuji, ale zvětšuji ho.

Je otázka, zda mám odpustit těm, kdo o mé odpuštění nestojí. Zdá se, že to nejde. Ale je velmi těžké poznat, kdo vlastně o odpuštění nestojí. Často je pohrdání odpuštěním jenom maska, která kryje strach z nepřijetí, nejistotu z toho co bude. Často je původce konfliktu nedorozumění, které je potřeba trpělivě rozmotat. Překonat tyto překážky je bez připravenosti odpustit nemožné. Právě touha napravit a obnovit nemocné přátelství nás může motivovat k tomu udělat první krok, začít vyjasňovat, podat přátelskou ruku, ukázat, že není všechno ztraceno. Pak mohou roztát ledy a ukázat se skutečné postoje. Odpuštění tomu, kdo o něj nestojí, znamená být připraven udělat první krok, počítat s tím, že se postoj toho druhého může změnit. Když jsem na to připraven, nepromeškám tento důležitý okamžik.

Připravenost žádat o odpuštění

I my sami jsme někdy původci poškození přátelství. Jsme tedy nuceni žádat o odpuštění. Není to vždy příjemné a lehké, protože přiznáváme nejen před sebou, ale i před druhými, že jsme udělali chybu, že jsme někde selhali. To, co nám prosbu odpuštění může ulehčit, je fakt, že chceme napravit, co jsme pokazili, že se tedy odkláníme od své chyby, že v ní nechceme setrvat. Připravenost žádat o odpuštění je zdrojem růstu, toho že jsme připraveni napravovat své chyby, poučit se z nich a zušlechťovat svůj život. Moje vlastní chyby mi mohou pomoci vcítit se do kůže toho, kdo po mně žádá odpuštění.

Křesťan a odpuštění

Stejně jako můžeme svou chybou poškodit přátelství mezi lidmi, tak můžeme zkazit i vztah k Bohu. Může se to stát hříchem, kdy činem, myšlenkou nebo slovem odmítneme přátelství s Bohem, udělám něco, co se postaví jako bariéra mezi nás a Boha. A jestliže narušené přátelství mezi dvěma lidmi nemůžeme sami spravit, o vztahu k Bohu to platí mnohem více. Vždy Bůh sám nás oslovuje, zjevuje se nám – a my ho hříchem odmítáme.

A právě zde platí stonásobně, co bylo řečeno o odpuštění. Bůh sám usiluje o to, aby nám umožnil porušené přátelství napravit. Bůh aktivně usiluje, aby se spravilo to, co jsme pokazili. Posílá svého Syna, nabízí odpuštění. On napravuje naše hříchy, bere je na sebe, i když vůbec nemusí. Chce. Jsme pro něj důležitější než naše chyby a hříchy.

Na nás je přiznat si poctivě, co jsme zkazili, spojit naši touhu napravit chybu s jeho mocí, uvěřit tomu v to, že je ochotný nám stále odpouštět a i přes naše chyby nás dovést k sobě. Způsoby, jak se s ním můžeme smířit, jsou velmi rozmanité. V modlitbě, ve svátostech eucharistie, nasloucháním Božímu slovu, modlitba Otčenáše a vrchol je svátost smíření.

Nejvíce se Boží milosrdenství ukazuje v Lukášovu evangeliu.

– Ježíš také přijímá hříšníky a celníky a dává jim pocítit své odpuštění, učí své učedníky modlit se: „odpusť nám naše viny

jako my odpouštíme naši viníkům.“ Cizoložné ženě říká: „Ženo, nikdo tě neodsoudil, ani já tě neodsuzuji...Jdi a od nynějška už nehřeš.“ Zacheovi: „Nyní přišla spása do tvého domu...“ Na kříží žádá Otce: „Odpusť jim tyto viny, vždyť nevědí co činí.“

Aktivita

Zahrát si ve scénce modelové konflikty (rodiče a děti, spolužáci apod.) a zkoušet různá řešení.

Animovat při mši svaté úkon kajcnosti nebo pozdravení pokoje.

Písň

Odpusť

Matouš

Tři kříže

Literatura

Busch, Život bez všedních dnů

Mertl, Stín Blaženosti, Růže 1968, „Zápis z vlastního pohřbu“

S. Karásek, Víno tvé výborné, Kalich 1998, str. 171–172

K. Lachmanová, Vězení s klíčem uvnitř, Karmelitánské nakladatelství 1996, str. 7–15, 34–36

Příběhy

Tři dýmky

Jeden moudrý starý Indián dával vznětlivým mladíkům svého kmene tuto radu: „Když jsi na někoho, kdo tě smrtelně urazil, tak rozzlobený, že ho toužíš zabít, abys smyl ze sebe hanbu, napřed se posad', nacípi si dobře dýmku tabákem a vykuř ji. Až vykouříš první dýmku, zjistíš, že když se to tak vezme, smrt je příliš těžký trest za způsobenou křivdu. Napadne tě, že půjdeš provinilci udělit pořádný výprask holí.

Než mu půjdeš napráskat, sedni si, nacípi tabákem druhou dýmku a celou ji vykuř. Až skončíš, pomyslíš si, že místo pořádného výprasku by stačily vlastně barvitě urážky pěkně od

plic. Výborně! Když už si to chceš jít s tím darebákem vyříkat, usedni, nacpi si třetí dýmku, vykuř ji, a až skončíš, budeš mít už jen chuť se s tím dotyčným usmířit.“

Přísaha

Kdysi dávno jeden čínský císař vyslovil slavnostní přísahu:

„Podrobím si všechny své nepřátele a zničím je.“

Po nějaké době ho překvapení poddaní uviděli, jak se prochází po zahradách se svými úhlavními nepřáteli a klidně si s nimi povídá a směje se.

„Copak jsi nepřisahal, že zničíš všechny své nepřátele?“ ptal se udiveně jeden z dvořanů.

„Vždyť jsem je také zničil,“ odpověděl císař. „Všechny jsem učinil svými přáteli.“

Soudek

Žil jednou jeden rytíř, který odvážně bojoval po všech koutech království. Až mu jednoho dne střela z kuše při šarvátce prostřelila nohu a téměř ukončila jeho dny.

Když se léčil ze svého zranění, zahlédl ráj, ale ve veliké dálce, téměř v nedohlednu, zatímco sálající peklo s vraty dokořán bylo těsně vedle něj. Už dlouho totiž nedbal na žádné sliby ani pravidla rytířství a stal se z něj krvelačný a bezohledný voják, který bez výčitek vraždí bližního, rabuje a žádné násilí mu není cizí. Plný strachu zahodil po uzdravení přilbici, meč a brnění a vydal se pěšky k jeskyni, ve které bydlel jeden svatý poustevník.

„Otče, přál bych si, aby mi byly odpuštěny hříchy, protože mám velký strach o spásu své duše. Vykonám jakékoli pokání. Ničeho se nebojím!“

„Dobře, synu,“ odpověděl poustevník. „Stačí jediné: naplň mi tento soudek vodou a přines mi ho.“

„Cože? To je pokání pro děti nebo pro slabé ženské!“ Rytíř hrozivě zamával pěstí, ale vidina šklebícího se ďábla ho hned zkrotila. Vzal soudek pod paži a s brbláním zamířil k řece. Ponořil soudek do vody, ale ten se nenaplnil.

„V tom je nějaké kouzlo,“ zařval kající. „Ale teď se uvidí.“

Vydal se k prameni – soudek tvrdohlavě zůstával prázdný. Rytíř se zlostně vrhl ke studni. Škoda námahy! O rok později přišel ke starému poustevníkovi otrhaný chudák s nohama do krve rozedřenýma a se soudkem pod paží.

„Otče,“ řekl rytíř (byl to opravdu on) tichým a zoufalým hlasem, „byl jsem u všech řek a pramenů v království, ale soudek se mi naplnit nepodařilo... Ted' vím; že mi mé hříchy nebudou odpuštěny. Budu na věky zatracen! Mé hříchy, tak těžké hříchy... Litoval jsem jich příliš pozdě.“

Slzy mu stékaly po vyhublé tváři. Jedna maličká slza sklouzla po hustých vousech a kápala do soudku. Soudek se rázem naplnil až po okraj tou nejčistší, nejčerstvější a nejlepší vodou, jakou kdy kdo viděl. Jedna slzička lítosti...

4. Věrnost

Věrnost znamená přijmout něco nebo někoho do svého života tak, že je to pro mne závazné. Znamená to svázat svůj život s něčím mimo mne. Někdy může být věrnost obohacením, někdy i omezením.

Tím, že se připoutávám k něčemu mimo sebe, dávám mi „to něco“ cosi ze své velikosti (pokud ovšem samo nějakou má), stejně tak na mne padá i špatnost toho „něčeho“, pokud je to špatné.

Věrnost lidem

Věrností nějakému člověku, ať už příteli, spolupracovníkovi nebo třeba manželovi – manželce, se vydávám v životě na určitou cestu. Dávám mu tím kousek sebe. Někdy to mohu vnímat jako omezení, ale dávám tím jistotu toho, že vztah je spolehlivý, že se o něj může můj partner opřít. A já zase o něj. Čím je vztah těsnější a čím jsou hodnoty, které z něho vznikají důležitější a cennější, tím je pro něj věrnost důležitější. Rozpadem vztahu zanikají i hodnoty, které jsou na něm závislé.

Věrnost hodnotám

Každý z nás má určité pořadí hodnot, které jsou pro nás důležité. Věrnost hodnotám znamená, že hodnoty neslouží mým zájmům a pouze mému prospěchu, ale i já sloužím těmto hodnotám (jako je např. pravda, přátelství, láska apod.). Mají v mém životě pevné místo, které neměním, i když kvůli nim prožívám v jiné oblasti nepohodlí, neúspěch, škodu – např. věrnost pravdě versus výsměch. Věrnost hodnotám přináší to, že mé postoje a chování jsou předvídatelné. Nese to s sebou riziko, že toho někdo zneužije, ale na druhou stranu to přináší jistotu pro lidi, kteří se na mě chtějí spolehnout. Lidé věrní hodnotám jsou spolehliví, nejsou záludní, jsou čitelní. (Můžeš s asistenty najít další přednosti věrných lidí a doplnit je.) Kde končí věrnost a začíná fanatismus? Fanatismus začíná tam, kde svůj život postavím pouze na jedné hodnotě a ty ostatní popřu nebo je neberu jako důležité. Vezmu za svoje měřítko extrém – jen

jeden půl skutečnosti. V té chvíli to mám lehčí, protože mám vše jasné: co je černé a co je bílé, kdo je zlý a kdo je dobrý. Ale ve skutečnosti je můj pohled na svět velice omezený a povrchní. Skutečné hledání hodnot a věrnost pravdě je vždy doprovázeno určitou nejistotou a napětím. Musí být doprovázena otevřeností a kritičností, jinak hrozí, že sejdeme do omylu.

Věrnost Bohu

Bůh nám přináší své dary a hodnoty, které má vymyšlené přímo nám na míru. Nejsou to ale hotové výrobky či plody. Spíše nám dává semena a sazenice, ze kterých máme něco vypěstovat. Takovéto obdarovávání po nás vyžaduje vytrvalost a věrnost. Přátelství samotného Boha není výrobek na jedno použití. Nabízí nám svou blízkost nejen na celý život, ale na celou věčnost. Bůh tento pro nás důležitý vztah podporuje tím, že je sám věrný. A tato jeho věrnost se táhne celými dějinami spásy a ve Starém zákoně můžeme sledovat, jak se Boží věrnost nápaditě a vynalézavě projevuje v Božím plánu, který připravil pro lidi. Naše věrnost spočívá v tom, že hledáme cestu k Bohu, vylepšujeme svůj život, vstáváme ze svých chyb a stále znovu se k Bohu navracíme. Věrnost Bohu nám může přinést svobodu.

Věrnost sobě

Každý z nás je originální a neopakovatelný. Naším úkolem je najít to, jací jsme a jací máme být a uskutečňovat to vytrvale a věrně. Přijmout se takoví, jací jsme a najít to, co v sobě máme rozvíjet. K této snaze patří věrnost lidem, věrnost hodnotám i věrnost Bohu. Věrnost znamená přibližovat se k tomu, čím máme být – obrazu Božímu. Kdo je věrný jenom hodnotám či pouze Bohu, stane se z něj izolovaný člověk fanatik či paranoik. Kdo je věrný jen lidem, je v nebezpečí, že z něj bude otrok. Kdo je věrný pouze sobě, buduje v sobě egoismus. Musíme hledat cesty, jak věrnost budovat a jak ji propojovat s dalšími hodnotami jako je láska, pravdivost atd., aby nás věrnost zušlech-

□ovala, přinášela nám svobodu a jistotu.

Aktivita

Najděte v bibli, jak se projevuje věrnost Boha lidem (stvoření světa, Lot, Noe, Abrahám, David, Job, Jonáš atd.)

Zahrajte si hru s pravidly, které se nekontrolují, ale jejichž dodržování závisí na svědomí hráčů – po hře zhodnoťte věrnost pravidlům.

Píseň

Když si báječnou ženskou vezme báječný chlap

Promyslete:

věrnost kamarádovi

- kde končí ?
- co všechno jsem ochoten dělat s ním, co už ne ?
- kdy jsem povinen ji dodržet, kdy už ne ?

podobně:

věrnost školní třídě

rodině

partě

státu

sobě – dodržíím slib ? – kdy je možno nedodržet ?

– stálost v jednání (jednu tvář pro rodinu, jinou pro partu, školu, farnost ...)

– stálost v názorech a postojích

– lze změnit názor, postoj ? – otázka pravdy – jak to ve skutečnosti je

věrnost církvi

věrnost Bohu

věrnost ženě, muži (slibuji, že ti zachovám lásku, úctu a věrnost, ... že tě nikdy neopustím ... a že s tebou ponesu všechno dobré i zlé až do smrti...)

– za deset let se změní

– bude z ní (něj) ošklivá baba (ošklivý dědek)

– bude nemocná

– potkám mladší, hezčí a šikovnější

– přijde o práci

čemu tedy mám být ve vztahu k ženě (muži) věrný(á)
požadujete věrnost mezi svými rodiči ? proč ?

Literatura

G.K.Chesterton, Obrany, Obrana neuvážených slibů

G.K.Chesterton, Ortodoxie, Vlajka světa

G.K.Chesterton, Klub zneuznaných mužů

A. de Saint Exupery, Malý princ, kapitola Lampář – věrnost
povolání, rozkazu

Misál katolické církve, svatební obřady – preface A: „... vždy□
láskou a věrností muže a ženy trvá podle tvé vůle život ...“

Příběhy

Zvláštní mladík

Jeden statkář potřeboval pomocníka, který by dohlížel na stáje a na seník. Vydal se ho hledat do vesnice. Uviděl tam mladíka, který se potloukal mezi staveními. Mohlo mu být tak šestnáct nebo sedmnáct let, byl vysoký a hubený a nezdálo se, že by byl nějak zvláš□ silný.

„Jak se jmenuješ, mladíku?“ „Alfréd.“

„Hledám někoho, kdo by chtěl pracovat na mém statku. Umíš pracovat v hospodářství?“

„Jistě, pane. Můžu spát za větrné noci.“ „Cože?“ zeptal se překvapeně statkář. „Můžu spát za větrné noci.“

Statkář nad tím pokrčil rameny a šel pryč.

K večeru potkal Alfréda znovu a znovu mu zopakoval svůj návrh. A Alfréd na něj znovu stejně odpověděl: „Můžu spát za větrné noci.“

Statkář hledal pomocníka, a ne kluka, který se chlubí, že spí za větrných nocí.

Zkusil tedy hledat dál, ale nenašel nikoho, kdo by chtěl u něj pracovat. Tak se rozhodl, že přece jen přijme Alfréda, který mu zase řekl: „Buďte klidný, pane, já můžu spát za větrné noci.“

„Dobře. Uvidíme, co umíš.“

Alfréd pracoval na statku už několik týdnů. Statkář byl hodně zaměstnán a neměl čas pozorně sledovat, co mladík dělá.

Pak ho jednou v noci probudil vítr. Vítr fičel a hvízdal mezi stromy, v komíně se ozývala meluzína, okna se div nerozlétla dokořán. Statkář vyskočil z postele. Vichřice mohla rozrazit vrata od chlévů, vyděsit koně a krávy, rozfoukat seno a slámu a vůbec napáchat nejrůznější škody.

Rozběhl se za Alfrédem. Tloukl na jeho dveře, ale marně. Zabušil silněji.

„Alfréde, vstávej! Pojd' mi pomoci, než vítr všechno rozbi-
je!“

Ale Alfréd spal dál.

Statkář nemohl ztrácet čas. Rychle seběhl se schodů, přeběhl dvůr a už byl u chléva.

Jaké to bylo překvapení!

Vrata byla pevně zavřena na petlici a okna zajištěna proti otevření. Seno i sláma byly zakryty a převázány, takže je nic nemohlo odfouknout. Koně byli v bezpečí, prasata a slepice byly klidné. Venku zuřil vichr. Ale uvnitř chléva byla zvířata klidná a v bezpečí.

V tu chvíli se statkář nahlas rozesmál. Pochopil, co myslel Alfréd tím, když mu opakoval, že dokáže spát za větrné noci.

Mladík každý den pečlivě vykonával svou práci. Staral se, aby všechno bylo na svém místě. Pečlivě zavíral dveře a okna a obstarával zvířata. Na vichřici se připravoval každý den, a proto se jí pak nemusel bát.

A ty můžeš spát za této dlouhé větrné noci, kterou je tvůj život?

Krajta

Měl jsem to štěstí, že mě kdysi pozval dětský přírodopisný kroužek do svého terária v Pacově. Do opuštěného baráčku, kde děti chovaly mimo jiné tři krajty, z nichž dvě seděly na vejcích. Proto vím, že krajta sedící na vejcích vypadá jako stočený obří velikonoční jidášek, až na to, že nesedí klidně. Každou chvíli sebou škubne asi jako vy, když máte škytavku, nebo já, kterému se obden zdá sen, že padám do obrovitánské propasti. Já ovšem do ní padám pro nic za nic, kdežto krajta tím škubáním ta vejce prý zahřívá.

Děti mi ji taky půjčily asi metr pochovat a já s úžasem zjistil, že krajta není nic odporně slizkého, že je teplá a hebká jako samet. Také si pamatuju, že prý tento had zastává ve své domovině funkci našich psů a koček: hlídá dům, hraje si s dětmi a chytá myši. Pro to hlídání má dobré předpoklady; dospělá krajta je dlouhá asi jako mercedes a tlustá jako moje levá přední noha.

V létě se krajty chodí koupat do rybníka. To se asi sedm dětí postaví do zástupu, krajta už ví, o co jde, tak se natáhne, narovná a ztuhne, aby se dala nést jako tyč. Děti si ji zvednou na ramena a jdou přes město. Kdo je cestou potká, omdlí. Když není z Pacova! V rybníku se krajta s dětmi vyplave a když děti nastoupí na břeh, krajta ví, že se jde domů. Vyleze tedy z vody, narovná se, ztuhne a děti šup s ní na ramena a pochodem v chod!

S krajtami samozřejmě není jen zábava. Musí se denně krmit a krmivo se jim musí pěstovat zdravé, tučné a chutné. Tím krmičem jsou králíci a krysy. To dá tolik práce, že i na prázdniny a svátky se děti musí po částech střídat. A teď jsme u toho. Neřekli byste, jak to těm dětem prospívá. Ty se tak liší od takových těch unuděných malých povalečů, že je to k neuvěření!

Až mi tedy zase někdy některá publicistka položí otázku „proč píšete pro děti“, odpovím: Protože bych rád, aby každé dítě mělo na starosti nějakou krajtu. A ze srdce mu popřeju, aby ta krajta nesla tolik vajec, že by prodej malých krajiček i dnes pokryl režii, protože krajtě se musí topit v zimě v létě, ve dne v noci.

Pes s dynamitem

Člověk potřebuje někoho, kdo je mu oddán, a jak víte, v tomto směru se už po staletí osvědčuje pes. Pes nehledí na to, jestli vám pšenice kvete nebo nekvete, a nesníží vám příděl své přízně, ani když něco prošvihnete, ani když ztloustnete, ani když zestárnete. Psí oddanost je zřejmě i nadnárodní, protože ji štedře projevoval i pes Julio, žijící na italské straně Alp. Rozděloval ji mezi své dva pány, a o ty – kromě něho – nezavadil ani pes. Ten starší byl totiž chromý a čtyři roky nevstal z lůžka. Opatroval ho vnuk. Ten byl sice už dospělý, ale tam v tom kraji je

nedostatek jódu nebo čeho, takže byl stručně řečeno mišuge. A najednou dostal předvolávku na léčení. Aby nebyl nebezpečný svému okolí.

Zareagoval na to tak, že bylo vidět, že mu ji neposílali pro nic za nic: na chromého dědečka tedy nepomyslel, ale ztrudnomyslně z toho, že se pes Julio zatím utrápí hladem. A aby ho toho uchránil, rozhodl se, že ho sprovodí ze světa.

V této části Alp se bojovalo už za první světové války. V každém druhém baráku je prý i dnes nějaká munice a občas tam vyletí do vzduchu trať nebo most. A vnuk došel k tomu, že Julia ani nezastřelí, ani neutopí, nýbrž vyhodí do vzduchu; to že je bez trápení. Upoutal ho tedy na šňůru, odvedl vysoko na stráž, přivázal ke stromu a na obojek mu připevnil dynamitovou nálož.

Pak psa naposledy pohladil, zapálil doutnák a rozběhl se ze stráně dolů. S čím však nepočítal, to byla Juliova oddanost. Pes chtěl za ním. Začal hafat a skákat a najednou šhub! – přetrhl provaz, a za pánem!

Pohled na rychle se blížícího oddaného psa s dynamitovou náloží na obojku a s hořícím doutnákem přiměje k rychlejšímu pohybu i člověka, který toho nemá v hlavě tolik, co profesor Albert Einstein. Julio ho však dostihl v několika vteřinách, radostně vyskočil, oblízl mu nos a jak byl v ráži, pelášil dál. Pelášil domů, oblízl i chromého stařečka a zalezl pod postel.

Vnukovi zatím došlo, co stařečka čeká. Ale nedošlo mu, že už čtyři roky nevstal z postele. Přisupěl tedy k oknu a vzkřikl: „Dědo, uteč, vyletíme do vzduchu!“ A odpálil do uctivé vzdálenosti a čekal, co se stane.

A vidíte, stal se opravdový a nefalšovaný zázrak! Ten chromý dědeček, co už čtyři roky nevstal z lůžka, vyskočil v hrůze a úleku z postele, vyskočil i z okna a přibelhal se za vnukem. Jen k němu dorazil, vyskočil za nimi zase z okna i Julio. Bez dynamitu, protože nevím jak, ale té nálože i doutnaku se pod postelí nějak zbavil. Byl radostí bez sebe z toho, co je dneska legrace, oblízl jednoho, oblízl druhého a prásk! – v té chvíli se ozvala ta očekávaná detonace a jejich obydlí zmizelo ze světa.

Tuhle příhodu přivezl z knižního veletrhu ilustrátor mého Makového mužička. Vzpomněl si na ni, když jsme si povídali právě o oddanosti. A oba jsme se shodli, že člověk, který s oddaným přítelem nejedná dobře, zasluhuje si zvlášť veliké potrestání. I když tím přítelem je pes.

A tak vám přeji, abyste někoho oddaného měli, ale i doceňovali. A abyste ho nevyhazovali do vzduchu. Ledaže byste měli doma chromého dědečka.

F. Nepil

5. Vděčnost

Vděčnost lidem

Jedním z prvních slov, které rodiče učí své děti, je slovo děkuji. „A jak se říká, Pepíčku?“ „Zapomněl jsi na kouzelné slovo...“ Tak a podobně se to i nám snažili vštípit. Učili nás ještě jednomu slovu, které je s tím děkuji spojeno – slovu prosím. Prosím a děkuji, jak jednoduché a přitom jak zásadní.

Tím, že se učíme prosit, získáváme vědomí toho, že ne všechno je samozřejmostí. Jak je to důležité hlavně pro naši civilizaci, která pokládá téměř vše za samozřejmé. Jsou to pro nás „drobnosti“. Kamarád mi podá solničku u stolu, půjčí mi nůž, někdo se na mě usměje, pomůže mi. Tím, že si připustíme, že jsme byli obdarováni, se v nás začíná probouzet touha poděkovat dárci. Dítě, když si uvědomí, že potom, co maminku poprosilo o přečtení pohádky, či tatínka o vysvětlení učební látky, mu ji maminka přečte, i když je třeba unavená a tatínek se s ním učí, i když má jinou práci, a zjistí, že to třeba v jiných rodinách není samozřejmé, se učí být vděčné a nepokládá to za automatické. Jak vděčný byl D. Bonhoeffer za rozhovor s přítelem, který ho směl navštívit ve vězení! V dopise z vánoc 1943 stojí: „Stále ještě jsem téměř nepřetržitě živ z tvé návštěvy. Byla to pro mne opravdu nezbytnost. Existuje duchovní hlad po rozhovoru, mnohem trýznivější než ten tělesný. Čeho jsme se v té hodině a půl všeho dotkli a dozvěděli se o sobě. Mnohokrát ti za to děkuji.“

Jen ten, kdo přemýšlí srdcem, umí i děkovat. Jde o to naučit se vnímat každodenní dary, i kdyby to byly sebenepatrnější věci. Je to otázka volby a našeho svobodného rozhodnutí. Tam, kde je důvod k vděčnosti, může být i důvod k hořkosti. Záleží na tom, jak to vnímám. Jisté je jedno. Kdykoli se rozhodneme být vděční, všimneme si dalších věcí, za něž je třeba být vděčný. Vděčnost plodí vděčnost, tak jako láska plodí lásku.

Vděčnosti bylo na světě vždycky málo. Lukáš uvádí příběh o deseti malomocných, které Ježíš uzdravil. Pouze jeden se vrátil, aby „vzdal Bohu chválu“, a to byl Samaritán. Ježíš sám to komentuje: „Jen tento cizinec?“ – a to jistě ne proto, že se ho osobně dotklo, že ostatní nepřišli poděkovat. Spíše je tato poznámka určena i na naši adresu: často jsou lidé nevěřící vděčnější za „dobro života“, než my, kteří se pokládáme za „dědice království“.

Vděčnost je nejplodnější způsob, jak si prohloubit vědomí o tom, že nejsme „náhoda“, ale božská volba. Jsme milovanými Božími dětmi a Bůh je náš Otec... Děkujeme za to ?

Zkusme každý den večer pustit „film dne“ a objevovat nejen to, co se nám nepovedlo, ale děkovat za všechny projevy jeho Stvořitelské lásky. Jeden neznámý člověk to učinil následujícím způsobem:

„Díky, milý Bože, za všechny nepatrné věci – za všechny maličkosti, které povznášejí srdce!

Dnes ráno jsem byl ustaraný a sklíčený – dokud jsem nezaslechl jásavý zpěv skřivánka. Nepatrná maličkost – ale radostné zvuky působily nakažlivě a já získal novou důvěru.

Maličkosti, pane. A přece, kolika z nich je naplněna tvá země: kapka rosy na pavoučí síti – vrbové jehnědy u potoka – kytice lučních květin od dítěte předaná s radostnou tváří.

Některý den může být pošmourný a pustý, vtom však přijde dopis, který všechno rozzáří. Některý den může být tak hrozně jednotvárný, avšak najednou mi jedno z dětí upřímným slovem, letmým objetím, dá podíl na svém štěstí a můj den se promění ve svátek.

Díky, milý Bože, za všechny nepatrné věci – sedmikrásky na stole, které z prosté pečeně učiní slavnostní jídlo, vůni čerstvého prádla vlajícího v slunečním svitu, přívětivý pozdrav sousedky, milé tváře mých drahých. Díky za nečekané bohatství všech těch malých věcí. Amen.“

Vděčnost a úcta

Pravdivá jsou slova: „Kultura srdce začíná vděčností.“ Kdo už nedokáže poděkovat, bere všechno jako samozřejmost. Kdo však všechno považuje za samozřejmost, stane se časem brutálním, povrchním, všechno bere jen aby to využil. Zkrátka: Nевděčný člověk je vždycky člověk bez úcty!

Vděčnost a její vyjádření

Během večere hospodyně vstala, opustila svého pána a uchýlila se do kuchyně. „Pročpak se tak najednou rozplakala,“ zeptal se pán. Ona: „Třicet let jsem u vás a dodnes nevím, jestli to dělám správně, ani jestli jste se mnou spokojený.“ Nato on: „Neříkám-li nic, je to vždycky chvála, takže jsem vám po třicet let byl vděčný!“

Takhle to nejde. Vděčnost musí ten druhý nějak postřehnout, buď opticky nebo akusticky...

Písničky

Modrá Hosana

Díky
Laudato sii
Vše, co mohu dát

Zelená Hosana

Chci, Pane, chválit Tě
Maria, díky
Tobě patří chvála
Vděčnost
Za vše, cos mi dala

Aktivita

Mapa života

Pustíme klidnou hudbu a dáme každému velký arch papíru, k dispozici pastelky, vodovky, fixy. Úkolem každého je namalovat svou mapu života se zvláštním důrazem na ty okamžiky či období, za které cítíme vděčnost. V malých skupinkách si

o těchto mapách můžeme povídat a popř. můžeme nechat vyústit do děkovné modlitby.

Děkuji

Každému předložíme text Krylovy písně, necháme ji zaznít a každý má možnost napsat svoje díky inspirované tím, co slyšel:

Stvořil Bůh, stvořil Bůh ratolest, bych mohl věnce vázat
děkuji, děkuji za bolest, jež učí mne se tázat
děkuji, děkuji za nezdar, jenž naučí mne pít
bych mohl, bych mohl přinést dar, by □ nezbyvalo síly
děkuji, děkuji, děkuji.

Děkuji, děkuji za slabost, jež pokoře mne učí
pokoře, pokoře pro slabost, pokoře bez područí
děkuji, děkuji za slzy, ty naučí mne citu
k živým, již k živým, již žalují a křičí po soucitu
děkuji, děkuji, děkuji.

Pro touhu, pro touhu po kráse, děkuji za ošklivost
za to že, za to že utká se láska a nevraživost
pro sladkost, pro sladkost usnutí, děkuji za únavu
děkuji za ohně vzplanutí i za šumění splavu
děkuji, děkuji, děkuji.

Děkuji, děkuji za žízeň, jež slabost prozradila
děkuji, děkuji za trýzeň, jež zdokonalí díla
za to že, za to že miluji, by □ strach mi srdce svíral
Beránku, děkuji, marně jsi neumíral, děkuji, děkuji
děkuji, děkuji, děkuji.

Magnifikat

Jedná se o tvořivou taneční aktivitu na píseň Magnifikat s nápěvem z Taizé. Nejdříve se píseň naučíme zpívat, nebo ji několi-krát pustíme na kazetě. Zkoušíme ji vyjádřit jemnými pohyby v rytmu písně tak, aby každé gesto odpovídalo obsahu písně. Je možné účastníky rozdělit na skupinky, kdy každá z nich tvoří samostatně, posléze vytvoříme společnou choreografii či tvoříme společně, v případě, že máme úplná dřeva, je gesta pouze

naučíme (ale je to škoda) Tanec můžeme zatancovat jako večerní modlitbu.

Dopis

Každý má možnost napsat dopis jednomu z těch lidí, kteří pro něj v životě něco znamenali. Je dobré uvědomit si konkrétní důvody k děkování.

Ruce

Tuto aktivitu je možné provést ve skupině lidí, kteří se již znají. Každý si obkreslí svou ruku a do ní můžeme psát svoje díky té konkrétní osobě.

Citáty

Rozstříháme následující citáty na jednotlivá slova, úkolem skupinky je sestavit citáty v originálním znění, popř. s variacemi.

Vděční lidé jsou jako úrodná pole, to, co přijali, desetinásobně vrací. *August von Kotzebue*

Co nemůžeš splatit penězi, splatíš aspoň díkem. *Staré přísloví*

Nikdy nebyl doopravdy vděčný ten, kdo přestal být vděčný. *Císař Friedrich I.*

Jediná vděčná myšlenka vůči nebi je dokonalá modlitba. *G. E. Lessing*

Vděčnost patří k dluhům, které má každý člověk, avšak málokdo je splácí. *Přísloví*

Čím více se blíží k Bohu ten, kdo se modlí, tím více děkuje. *P. Lippert*

Vděčnosti i pšenici se daří jen na dobré půdě. *Přísloví*

Na světě existuje sotva krásnější přemíra než je přemíra vděčnosti. *J. de La Bruyere*

Literatura

Abeln R., Pomozme si navzájem, Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství 1997, 127 s.

Quoist M., Setkání, Janov n. N, CIVITAS 1995, 163 s.

Powell J., Štěstí začíná uvnitř, Praha, Portál 1995, 189 s.

Nouwen H. J. M., Život milovaných dětí, Brno, Zvon 1994, 82 s.

Boulad H., Všechno je milost, Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství 1994, 176 s.

Příběhy

Nedělní oběd

Z kuchyně jako obvykle žena volá: „Oběd!“

V tu chvíli si manžel čte noviny a obě děti sledují televizní pořad s hlasitou hudbou. Všichni tři jdou hlučně ke stolu. Netrpělivě se vrtí na svých místech. Žena přichází. Ale místo obvyklého voňavého jídla klade doprostřed stolu hromádku sena.

„Co... co to je?“ vydechnou ti tři. „Ty ses zbláznila!“ „Vůbec ne. Jen jsem hledala způsob, abyste si něčeho všimli. Vařím pro vás dvacet let a za celou tu dobu jsem neslyšela ani slovo o tom, že právě nežvýkáte seno.“

Na oslavu desátého výročí svého manželství poslala manželka svému muži dopis do časopisu, který rád četl. Dopis zněl takto: „Díky, díky, lásko moje. To, že jsem šťastná žena, manželka a matka, to je díky tobě. Díky, že mi dáváš pocítit, že jsem stále a všude na světě jediná žena pro tebe. Díky, že mi dáváš pocítit, že jsem krásná. Díky, že mi dáváš pocit vlastní důležitosti. Díky za tvé láskyplné pohledy, když jsme mezi lidmi. Díky za tvá „miluji tě“, kterými mne zahrnuješ tu a tam, zvláště když to neočekávám. Děkuji, že jsi. Děkuji za tyto nádherné roky lásky.“

Máme velikou moc rozhodovat o tom, jestli ti, kteří žijí s námi, budou šťastní nebo nešťastní. Obvykle k tomu stačí buď říci, nebo zapomenout říci, obyčejné „děkuji“.

Dvě kočky

Štědrost a vděčnost se ještě nepotkaly.

Antické přísloví

Dostal jsem před časem od malého chlapce hádanku tohoto zadání: Černá kočka sedí před oknem a hledí do místnosti. Bílá kočka sedí u stejného okna a dívá se ven. Proč se obě kočky

nevidí? Protože jsem netušil, že jde o dětský žert, bral jsem hádanku vážně a vymýšlel různé logické odpovědi: Obě kočky jsou slepé. Odpověď byla špatná. Venku i v místnosti je tma. Opět to bylo špatně. V okně jsou neprůhledná skla. Zase chyba. Když jsem se po chvíli uvažování vzdal, chlapec se na mne usmál a řekl správnou odpověď: Černá kočka se tam dívá v osm hodin ráno a bílá ve tři hodiny odpoledne. Přestože šlo o dětský žert, přivedl mne k úvaze, proč se tak málo vídají štedrost s vděčností. Ony se totiž vidí špatně z následujících důvodů: Štedrost je ve stálém spěchu a vděčnost je pořád líná. Štedrost nestíhá a vděčnost má pořád dost času. Štedrost je vidoucí, vděčnost skoro slepá. Štedrost je jak bílá kočka, která hledí stále ven, aby viděla ty druhé, zatímco naše vděčnost bývá černou kočkou, krátkozrace zahleděnou do sebe. K radosti lidské duše patří chvíle, kdy se jí podaří otevřít ono pomyslné okno a umožní tak aspoň letmé setkání něčí štedrosti s naší vděčností. K té nás vybízí už svatý Pavel v listu Kolosanům, v němž píše, že nic z toho, co máme, jsme nedostali pro své zásluhy, ale z Boží štedrosti.

M. Kašparů, Radosti lidské duše

Poděkování pana Majora

Máme štěstí, že je nás jenom patnáct miliónů, protože v takovém státě je pouze asi tak dvanáct miliónů názorů na to, co by se mělo hlavně dělat. Zatímco vaše názory jsou představami téměř výlučně dotačními nebo odpustkovými, ale klíčovými, můj sen je bezrozpočtový, jenomže naivní, obstarožní a hlavně čtvrté kategorie v pořadí důležitosti. Sním totiž o tom, jak by se žilo našim nerudným, netýkavým a popudlivým národům, kdyby se k nám rozšířila epidemie zdvořilosti. Pánubohu se totiž kdysi trochu zatřásla ruka a do genového řetězce nám ukápl o krapánek víc fosforu nebo čeho. Následkem čehož se u nás žije nejpríjemněji vždycky, když je u nás nejhůř. Volám za svědky vás, kdo taky pamatujete všech devět našich prezidentů (de facto deset), a taky pár říšských protektorů a generálních tajemníků. Vy totiž víte, jak slušní, bratrští a nesobečtí dovedeme k sobě být, když nic nesmíme a když máme jako národ na

kahánku. Jakmile vstaneme z polomrtvých, hned nám otrne a kdeže loňské sněhy jsou! Já teda vím, že nesmíme být chamtiví a nesmíme se domnívat, že u nás bude pořad nejhůř bez našeho přičinění. Jenomže o některé věci se přičiňovat ani nemusíme, po nich stačí jen vztáhnout ruku. Té zdvořilosti se dá například naučit rychleji než cizímu jazyku. Ona je věcí podobného výcviku, po jakém vám dá pes pac, kuň hrábne třikrát nohou či papoušek vám řekne „dobrrrý den, ty potvorro.“

Nás starší popuzuje, že dost zdvořilá není hlavně mládež. Jí by to nic nestálo, jelikož zdvořilost se dá prasnadno odkoukat. Mládež okouká kdeco a ráda by i zdvořilost, jenomže tu nemá od koho. Když se totiž setká například se mnou, je konsternována tím, jak ukrutně zívám. Což není z mé strany projev nezdvořilosti, nýbrž nevyspalosti. Nebo□ když vypukla válka v Perském zálivu, začal jsem se dívat na zprávy BBC vysílané v naší televizi. Ty jsou tak skvělé, že se na ně dívám dodnes. Jsou ovšem vysílané až o půlnoci, nebo□ polistopadová televize převzala od televize posrpnové jednu osvědčenou zásadu: že to, co je ke koukání, zařadí do vysílání, až když slušní lidé dávno spí. Dívám se tedy o půlnoci, potom každého pohoršuju svým zíváním, ale zato vidím nejdůležitější události dne, týdne, měsíce či roku. A proto vám mohu říct, kde mi vlezlo do hlavy to mé naivní, obstarožní a okrajové téma.

Válka v Perském zálivu byla v plné síle, BBC mi ukazovala moře pokryté úděsnou ropnou skvrnou, bombardéry sestřelovaly mosty přes Eufrat, my všichni čekali, zda Saddám použije chemické a biologické zbraně, kterými vyhrožoval, a britský premiér pan Major denně předstupoval před televizní kameru v uličce Downing Street, aby řekl, jak se věci vyvíjejí. Samozřejmě, že mě fascinovaly ony křížky na zaměřovací optice a přesnost těch zásahů. A přesto mým největším zážitkem z těch dnů nebyl žádný přesný zásah ani pozdější útok tankových jednotek pouští. Byl jím jeden z příjezdů pana premiéra k jeho úřadu. Jeho vůz totiž zastavil, John Major na rozdíl ode mne pružně a bez hekání vystoupil, a teď se podržte: první, co udělal, nebylo, že by se vítal se členy svého kabinetu, nebo kdo to tam čekal. A třeba by měl – uvědomte si, že na předsedu vlády nikdy

nečekají nějaká ořezávátka, nýbrž pouze osobnosti! On však, dříve než se s nimi přivítal, poděkoval svému řidiči za svezení! Rozumíte mi? Byla válka a on nejdříve poděkoval svému šoférovi! Jistě to nedělá den co den, ale nedivte se, že sním o tom, jak tento duch dorazí i k nám do Čech, na Moravu, do Slezska, na Slovensko, Těšínsko, Opavsko, Hlučínsko i vedle na Podkarpatskou Rus. A že vám přeju, abyste to jednou v životě dotáhli až na šoféra předsedy britské vlády. I když už někoho k poděkování máte i doma a v práci, nebo třeba vedle v zelinářství.

F. Nepil

6. Víra

Co je to víra? Jaké má místo v našem životě? Víra souvisí s pojmem jistota, důvěra a také pravda. Každý den nastávají situace, kdy musíme něčemu věřit, je tolik věcí, které si nemůžeme ověřovat.

Co je víra

Představme si následující situaci.

Institut pro výzkum veřejného mínění bude v okresním městě provádět šetření o tom, kolik lidí je a není věřících. Na místním autobusovém nádraží položí otázku také muži středního věku. Ten odpoví, že je nevěřící.

A je to právě ten muž, kterého obvodní lékař u nich v obci poslal do okresní nemocnice na odborné vyšetření. Kde je nemocnice, však muž neví. Zeptá se a jde tím směrem, kam mu ukáží. Na vrátnici v nemocnici se táže na příčinného lékaře. Dá na radu vrátného a v nalezeném oddělení usedá před mužem v bílém plášti a sděluje mu potíže.

Muž v bílém napíše cosi na papír a žena v lékárně vydá krabičku. Muž se vrací na autobusové nádraží a kupuje si lístek do místa bydliště. Klidně usedá a čeká, až autobus vyjede.

Zvláštní nevěřící. Věřil náhodnému chodci, který ho poslal k nemocnici, zde věřil vrátné, věřil, že muž, který sedí před ním, je opravdu lékař a ještě příčinného oboru, věřil, že mu napsal lék a ne jed, věřil, že žena v lékárně je magistra a nikoli uklízečka, věřil, že recept dobře přečetla, věří, že muž sedící za volantem má řidičský průkaz a je střízlivý, věří, že autobus jede tam, kam má psáno.

Kdyby náš člověk byl opravdu nevěřící, jak tvrdí, chtěl by u lékaře vidět jeho občanský průkaz, který by srovnal s lékařovým diplomem. Tak by postupoval i v lékárně. A řidiči za volantem by nechal dýchnout do Detalko trubičky a možná by mu přezkoušel i zrak.

Neudělal nic z toho, věřil.

Tento příklad nám krásně ukazuje místo víry v našem životě. V našem každodenním životě si samozřejmě nezjišťujeme abso-

lutní hmatatelnou jistotu ve všem, co nás potkává. V mnoha případech dáme na slova ostatních. Toto naše jednání vychází z toho, jak náš život normálně probíhá. Je to jistota na základě naší zkušenosti, že lidé obvykle mluví pravdu, že vykonávají poctivě svoji práci, že za pultem s velkou pravděpodobností stojí prodavač atd. To všechno je výsledek činnosti našeho rozumu, který porovnává naši minulou zkušenost s tím, jak je to zrovna teď. Je to poznání toho, že podle určité věci (nápis na krabici), můžeme poznat něco dalšího (obsah krabice), aniž se o tom musíme bezprostředně přesvědčit. Tak taky věříme svým smyslům a svému rozumu. Jiná situace by pro onoho muže nastala, kdyby den předem jel v autobuse, který by havaroval, protože byl řidič opilý. Jeho důvěra v samozřejmost situace by asi byla nabourána. A což teprve kdyby k takové dopravní nehodě došlo dvakrát za sebou. Víra tak, jak ji myslíme, nastupuje tehdy, když naše jistota z rozumu a hlavně možnost si věci sám ověřit je hodně omezená. Když mám důvěřovat někomu, koho vidím poprvé v životě, nevím kdo to je, a závisí na něm něco velmi důležitého – třeba můj život a já nevím, jestli má ty správné schopnosti, aby mi pomohl. Taková víra vyžaduje odvalu. V životě občas dochází k takovým situacím, kdy musíme riskovat, nemáme dost informací, nevíme, jak se ten druhý zachová. Nezbyvá než věřit. Záleží na tom, jak moc jistoty nám zůstává.

Víra a rozum

Jedna z definic člověka je, že je rozumný tvor. Rozum, naše myšlení, má vztah ke všemu, co si uvědomujeme. Tedy i k naší víře. Spouště věcem věříme a mnoha lidem důvěřujeme na základě naší zkušenosti, kterou porovnáváme s tím, co se děje nyní, a funguje to tak automaticky, že si to mnohdy ani neuvědomujeme. Náš život často probíhá automaticky, všechno jde ve svých ustálených kolejích, ale když se vyskytne něco nového, jistota může být rychle pryč. I když se však rozhodujeme, že něčemu (někomu) uvěříme, přemýšlíme o tom, zda to stojí za to, zda to má smysl, hledáme podobné zkušenosti u lidí v našem okolí. To všechno děláme rozumem. Tak je vždy rozum spojený i s vírou. Pokud bychom všemu jen slepě věřili, podobali

bychom se hodně malým dětem, které jsou ve všem odkázány na rodiče. Ale i ty děti se v určité chvíli osamostatní a to tehdy, když se jejich myšlení rozvine tak, že se na svůj úsudek mohou v každodenním životě spolehnout.

Víra v lidi

Když vytváříme vztahy k druhým lidem, je naše jistota z poznání omezena. Každý člověk je jedinečný a má svobodu v tom, jak se rozhodne a co bude dělat. Každý člověk je také trochu tajemství. Proto jsou chvíle, kdy se musíme rozhodnout, zda budeme tomu druhému věřit. I zde jsme ovlivněni svou minulou zkušeností. Ten, kdo se zklamal v lidech, bude mít větší potíže věnovat někomu svou důvěru. Ale i ten, kdo lidem důvěřuje, se může někdy zklamat. Někdy to může být i velký krok do tmy, dát někomu svou důvěru. Ale naopak projevená důvěra může v někom probudit to nejlepší, co v něm je. Všimněte si, že teď nehovoříme o víře, ale o důvěře. Důvěra se týká než poznání věcí spíše vztahu. Víra se také chápe jako vztah. O tom však budeme hovořit ještě později.

Víra v ideály – obraz světa

Na základě naší zkušenosti a toho, co se dovídáme od lidí, ke kterým máme důvěru a dáme na jejich slova, si vytváříme obraz světa, poznáváme to, co je pro nás důležité více a co zase méně. Děláme si svůj hodnotový žebříček. Ty nejdůležitější věci, podle kterých se řídí náš život v každodenním chování, můžeme nazvat postoji. Postoje se mohou řídit podle úplně nejpodstatnějších hodnot jako je pravda, spravedlnost, láska k bližnímu, poctivost, spolehlivost. Tyhle hodnoty ale většinou nepřinášejí okamžitý efekt, někdy se spíše zdá, že jsou nevýhodné. Přesto podle nich mnoho lidí žije a podstupuje námahu, aby je mohlo uplatňovat ve svém životě. Někdy se stane, že člověk podřídí svůj život špatným ideálům. I k objeovávání ideálů potřebujeme rozum, ale jsme vystaveni nejistotě, když se snažíme své ideály uvádět do každodenního života. Jsou také obsáhlejší než je náš rozum sto pochopit. Nikdy nepochopíme celou pravdu o světě, nebudeme stoprocentně spravedliví atd. Tyto ideály nás přesa-

hují, nemůžeme je vlastnit, můžeme je objevovat. Při tomto objevování se někdy uplatní i víra.

Víra v Boha

Nejvíce ze všeho se víra projevuje asi ve vztahu k Bohu. Boha přímo nevnímáme svými smysly, nemůžeme ho potkat někde na ulici. Klademe si otázky, jestli vůbec je a jaký je, jak se k nám zachová. Vztah k němu si nemůžeme ohmatat. Musíme počkat, až Bůh sám se nám dá poznat a nabídne své přátelství. A Bůh to skutečně dělá, promlouvá k nám skrze Písmo svaté, jiné lidi, hovoří i v našem životě, tím, co se třeba přihodí. Toto všechno může říci našemu rozumu, že víra v Boha není nesmysl, není proti zdravému rozumu a že důvěřovat Bohu pro nás může být prospěšné a může učinit náš život bohatší. Ale začít budovat vztah k Bohu, dát mu svou důvěru, je pěkně náročný krok do neznáma. Je k tomu potřeba i Boží láskyplné působení, které nazýváme milostí. Pokud je vztah mezi dvěma osobami, musí ho tvořit oba, nemůžeme se snažit jenom my. My můžeme udělat to nejzákladnější, když chceme někoho poznat. Oslovit Boha a poprosit ho, aby se nám dal poznat, vyjádřit mu svou touhu poznat ho. Tím se vytváří víra jako vztah. Pojmenovali jsme to jako důvěru. Pak jsou fakta o tom, jaký Bůh je, co pro nás dělá, jak máme žít, aby naše přátelství k Bohu rostlo. Zde se naše víra projevuje tak, že bereme tyto věci jako pravdivé a bereme je vážně jako něco, co nám může pomoci prohloubit náš vztah k Bohu. Někdy se tyto údaje nazývají také obsah víry (*fides quae*). Obsah víry od vztahu nemůžeme oddělovat. Obsah víry bez vztahu k Bohu je jenom snůška údajů, které nám k ničemu neslouží. Vztah víry bez obsahu může učinit naši víru velice rychle nesmyslnou, protože budujeme přátelství s někým, koho vlastně ani nechceme poznat a nezajímá nás, co od nás očekává a co nám nabízí. (Když oddělíme víru od rozumu, získáme pověru. Když oddělíme obsah víry od vztahu, dostaneme prázdný rituál.)

Aktivity

Pád důvěry

Běh důvěry

a další hry z knihy K. Neumanna Dobrodružné hry v přírodě.

Písňe

Krásný je vzduch

Vyvyšuji tebe, Pane

Literatura

J. Powell, Proč žít, proč umírat, Zvon 1995, str. 87–92, 131–134

T. Špidlík, Znáť Boha Otce? Refugium 1998, str. 20–23

C. Carretto, Dopisy z pouště, Cesta 1994, str. 123–125

Příběhy

Provazolezec

Kdysi žil jeden slavný provazolezec. Jeho podivuhodné obratností se všichni obdivovali: nikdo nepamatoval, že by někdy zakolísal nebo spadl. Jednou se cirkus, ve kterém provazolezec vystupoval, dostal do finančních potíží. Ředitel provazolezci navrhl, že zvednou lano do větší výšky a prodlouží ho, aby tak přilákali víc lidí. Všichni členové cirkusu provazolezci naprosto důvěřovali a byli si jisti, že číslo bude mít velký úspěch. Provazolezec se ptal svých kolegů: „Víte jistě, že se mi to podaří?“ Všichni odpovídali: „Důvěřujeme ti a víme určitě, že se ti to povede.“ Provazolezcův výstup měl ohromný úspěch. U cirkusové pokladny se každodenně tlačila dlouhá fronta lidí, kteří chtěli být svědky té mimořádné ukázky dovednosti a odvahy. Po roce úspěchů chtěl ředitel zajistit cirkusu ještě větší jméno a navrhl provazolezci, aby udělal jedno mimořádné číslo, které by přivábilo ještě víc lidí. Napadlo ho napnout ocelové lano mezi dvěma břehy nad hlubokými vodopády a pozvat všechny lidi z okolí, novináře a televizi, aby se přišli podívat na toto číslo, které ještě nikdo neviděl. Všichni členové cirkusu znovu projevili artistovi svou důvěru. Provazolezec neváhal a návrh přijal.

Ještě jednou, těsně před vystoupením na lano, se zeptal všech spolupracovníků, jestli k němu opravdu mají tak neomezenou důvěru.

„Ano!“ zvolali všichni bez výjimky. Artista vstoupil na lano a bez jediného zakolísání ho přešel. Všichni diváci byli bez sebe nadšením. Najednou provazolezec zvedl ruku na znamení, že chce něco říct. „Máte ve mě ohromnou důvěru?“ zeptal se. „Samozřejmě,“ vykřikl jeden člověk z cirkusu jménem všech. „Tak vám chci ukázat ještě odvážnější kousek!“ „Výborně! Pověz nám, co to bude. Máme v tebe neomezenou důvěru. Přijímáme všechno, co navrhneš!“

„Ted' chci jít tam a zpátky a vézt přitom v rukou trakař. Vzhledem k tomu, že ke mně máte neomezenou důvěru, navrhuji vám, ať si jeden z vás do něj sedne.“ Nikdo se nepřihlásil.

Fráze

Mnohá vina by nám zůstala neodpuštěna, kdyby Bůh bral skutečně vážně všechna slova Otčenáše, která k němu tak často a bezmyšlenkovitě vysíláme. Třeba ta, jak odpouštíme našim viníkům. Stejně bezmyšlenkovitě hovoříme i s bližními.

Ale tak už je to s námi lidmi. Naučili jsme se s Bohem i mezi sebou hovořit v málo říkajících frázích. Někdy dokonce v nic neříkajících frázích. Používáme jednu frázi pro dojem, druhou pro účel, další pro vyplnění ticha. Možná si v budoucnosti očíslovujeme všechny zavedené společenské i nespolečenské fráze, jejich cifry se v povinných kurzech naučíme zpaměti a při setkáních si namísto samotných frází budeme říkat jen jejich čísla.

Potkáme-li ráno na schodech sousedku, ke které máme jen povrchní vztah, řekneme jí: „Tři plus jedna.“ A sousedka, která také povinně absolvovala výcvik ve znalosti frází, v tu chvíli pochopí, že fráze číslo tři znamená „Přeji vám dobrý den, jasný?“ a fráze číslo jedna „Dnes vypadáte opravdu báječně“. Čím více ale používáme frází, tím více se naše vzájemné vztahy odosobňují. Podobně je to i s naším duchovním životem, kde také hrozí zlhostejnění a vyprázdňení slov. Snažme se proto co nejrychleji zapomenout na to nedobré, co jsme se v mezilidských vztazích naučili. Hlavně si takové zlozvyky nenosme do vztahů

mezi námi a Bohem. Mohlo by se nám totiž stát, že si očísľujeme také modlitby jako ony prázdne společenské fráze. Potom bychom jednou ráno vstali a řekli stejně bezmyšlenkovitě, jako dnes říkáme Otčenáš, i větu: „Dvě plus patnáct.“ Pravda, ušetřili bychom tím spoustu času, ovšem v tu chvíli by se jednou ošklivou frází stal nejen celý zbývající den, ale vůbec celý náš lidský život. K radosti lidské duše totiž patří nepochybně živé a pravdivé slovo. Slovo, které vytváří živý a pravdivý vztah. □ se na nás nevztahuje Ježíšova výtka: „Lid tento ctí mne rty, ale srdce jejich je daleko ode mne.“

M. Kašparů

Láska je jako horská bystřina...

Jednou v létě, ve tři hodiny v noci, když jsem byl vzhůru, procházel se mezi výběhy pro vepře a modlil se, přišel za mnou Samir, protože nemohl spát. Oni dobře vědí, že mám tenhle koutek rád. Dokonce mi tam pod vysokou borovicí postavili takovou zídku, abych měl kde rozjímat. Dívali jsme se na hvězdy a mlčeli. Létavice črtaly na obloze svou světelnou stopu. Samir mi najednou řekl: „Byl bys tohle všechno mohl dělat bez Boha?“ – „Nikdy. Vzpomeň si, Samire, jakým řízením prozřetelnosti jsme kupovali tady ty zříceniny. Všimni si dobře. Je to jediné místo na kilometry daleko, které je zavlažované vydatným pramenem, a to i v suchém létě. Tohle místo je pro nás nejvyšší triumf. K tomu souladu přispívají lidé, zvířata i ta nádherná příroda verdonských soutěsek. Tohle místo je od Boha požehnané. Je to vidět na mnoha věcech. Bratrská láska, která nás unáší, vaše těžká i krásná práce kolem zvířat, všechno to, co tady svýma silnýma rukama budujete, to jsou pro mě znaky, že Bůh nás miluje nad jakoukoli představu. Moje úloha v tom všem je jenom ta, že vás sleduju a řídím se svým štábem, abyste uhnuli z těch pěšin, které vás už mockrát svedly na scestí. Vím, že evangelium je vášnivá láska ke všemu zbloudilému, a proto láska, kterou k vám cítíme (i ta, kterou vy cítíte k nám), má sílu horské bystřiny. Všimni si Verdonu: nic ho nezastaví. Evangelium říká: ‚Láska je jako horská bystřina. Je nepřemožitelná.‘ A já svou sílu čerpám z téhle bystřiny.“

Samir si odešel lehnout a umiňoval si, že se hned druhý den vydá do soutěsek, aby se pokochal pohledem na nezkrotné vody Verdonu...

G. Gilbert, Až do krajnosti

7. Naděje

Co je naděje

Naděje bývá často znázorňována jako jasně zářící světlo v temnotě noci nebo jako světlo majáku na rozbouřeném moři. V hebrejštině je pro naději použito slova, které také znamená zvedat oči a napjatě čekat. Z tohoto obrazu můžeme chápat naději jako důvěru v dobrý konec nějakého snažení nebo jako víru ve smysl toho, kam směřujeme.

Naděje je kladné očekávání budoucnosti. Jak oddělíme naději od naivity? Kdy můžeme doufat? Vždy když doufáme a máme pro to nějaký důvod. Často to není jasný důkaz, ale jenom nějaký důvod, kterému spíše věříme. Děti s radostí očekávají vánoce, protože se těší na dárky. Neví jistě, jestli nějaké dostanou, jsou napjaté, jaké ty dárky budou. Ale to, že milující rodiče dávají obvykle dětem na vánoce dárky a to že ony mají milující rodiče, je pro ně základ naděje, se kterou očekávají štědrý večer.

Naděje v životě

Naděje se týká věcí, které děláme a očekáváme výsledek v budoucnu nebo na základě nějaké domluvy očekáváme kladnou budoucnost. Naděje se může týkat obyčejných věcí, ale i životně důležitých záležitostí a rozhodnutí. Ten, kdo se učí na zkoušení ve škole, učí se s nadějí, že dostane pěknou známku. Houby jdu sbírat s nadějí, že nějaké najdu. Žena čeká na svého muže, který je ve válce, s nadějí, že ho minou všechna nebezpečí, a on se šťastně vrátí domů. Ti, kdo pátrají po nezvěstných v troskách domů po zemětřesení, to dělají tak dlouho, dokud je naděje, že mohl ještě někdo přežít. Když uplyne hodně času, aktivita pátračů poleví. Jestliže však po velmi dlouhé době naleznou někoho, kdo přežije, naděje se vrátí a pátrání je znovu obnoveno. Naděje je motor, který nás žene dál i když hmatatelné důvody pro naši snahu nejsou vidět.

Plody naděje

Naděje posiluje naši vytrvalost. Vyhledka na šťastný konec našeho snažení nám dává sílu dokončit i velmi namáhavou práci. Naděje pomáhá přežít tam, kde je jenom nepatrná vyhlídka na šťastný konec. Naděje zachránila život mnoha lidem při katastrofách. Jen to, že doufali, jim pomohlo přežít. Ten, kdo má v životě naději, si snadněji udržuje radost, život, optimismus, neztrácí tak snadno hlavu, jako ten, kdo již nevěří ve zdárný konec svého úsilí. Přísloví „naděje umírá naposled“ je velice pravdivé.

Křesťanská naděje

Naše křesťanská víra dává naší naději další důvody pro očekávání pozitivní budoucnosti. Tím prvním důvodem je Ježíš Kristus sám, který přišel na zem, zemřel a vstal z mrtvých, aby nám daroval život, který nekončí. Slíbil nám, že naše touhy po dobru, pravdě, po spravedlnosti, po nebi budou naplněny. S Ježíšem můžeme doufat, že náš život bude opravdu naplněn, šťastný a plný radosti. A tuto naději si můžeme uchovat i ve chvílích, kdy se z přirozeného hlediska zdá, že není řešení. Kristus nám slíbil, že „bude s námi až do konce našeho života“, že „kdo prosí, dostane, kdo tluče, dostane a kdo hledá, nalezne“. Tato, a mnohá další jeho slova, jsou pro nás důvodem, že smíme ve svém životě doufat, a nebýt při tom naivní, že náš život má smysl, nekončí smrtí, ba po pozemské smrti teprve začíná a rozvíjí se. Jeho vítězství nad smrtí je pro nás hlavním důvodem pro naději. Kristovo zmrtvýchvstání je důvod, na který jsou ostatní důvody krátké. S vírou v Ježíšovo velikonoční vítězství můžeme doufat i ve chvílích, kdy jsou jiné důvody pro naši naději v nedohlednu.

Aktivita

Stežka odvahy je mimo jiné také zkouškou naděje, jdeme temným lesem za světlem a doufáme, že dojdeme v bezpečí.

Písně

Muž moudrý
Lásky hrad
Jsem všechno, co nemáš

Literatura

Ch. Peguy, Tajemství svatých nevinátek, Vetus Via 1997, str. 19–22

Weismayer, Život v plnosti, Karmelitánské nakladatelství 1994, str. 43–47

Příběhy

Květina

Na okraji věčného ledu rozkvetla jednoho dne k úžasu všech lidí květina. Třesoucí se mrazem vydávala omamnou, sladkou vůni, pronikající ledovým vzduchem, kterému byla nemilosrdně vystavena. Vůně se nezadržitelně šířila ledovou krajinou, pól se zachvěl a věčný led se náhle na mnoha místech začal tříštít jako sklo. Květina voněla tak intenzivně, jakoby chtěla svou vůni přinutit celou tu nekonečnou ledovou poušť roztát. Vložila veškerou svou sílu do této vůně, a když začala námahou vadnout, pomyslíla si: „Někdo tady přece musí začít vonět! Jednoho dne tady pokvetou miliony květín. Led roztaje a děti si budou hrát na zelených, kvetoucích loukách...“

V obchodě

Jednomu chlapci se zdálo, že se ocitl ve velkém obchodě. Za pultem jako prodáváč stál anděl.

„Co tu prodáváte?“ zeptal se kluk.

„Všechno, co si přeješ,“ odpověděl krátce anděl. Chlapec začal vypočítávat svá přání.

„Přál bych si, aby skončily všechny války na světě, aby byla všude spravedlnost, abychom byli snášenliví a velkodušní k cizincům, aby bylo v rodinách víc lásky, aby měli všichni práci, abychom v církvi měli k sobě blíž a...“

Anděl ho přerušil: „Je mi líto, chlapče. Ty jsi mě špatně pochopil. My neprodáváme plody, my prodáváme jenom semena.“

B. Ferrero

Mladí provinilci jsou většinou souzeni podle vlastní minulosti. Sami říkají, že jsou „černý“, když už mají nějaký trest za sebou. Před soudem má tato okolnost velkou váhu. Předseda tribunálu to často ještě zdůrazní tím, že okázalým gestem pozvedne vzhůru těžký svazek spisů jako zdrcujících neselhávající zbraň proti obžalovanému... Ten pochopí, že už pevně vězí ve své prohře bez možnosti úniku. Ale tady můžeme zasáhnout my: A někdy jim dokonce otevřít bránu. Bránu naděje. Při jednom procesu mě obhájkyňe předvolala, abych svědčil o pověsti a chování obžalovaného. Předseda soudu nejdřív dramaticky vzal spis a chvíli jej podržel ve výšce, aby všichni viděli, jak je obsáhlý. Potom se pustil do dlouhého výčtu předchozích přestupků obviněného. Pak přišla řada na mě: „Pane předsedo, zapomněl jste se zmínit o roce 1972...“ Předseda nepochopí narážku, a tak vysvětluju: „V tom roce je ve vašem spise mezera. Tenkrát totiž Michel odjel do Provence a pracoval tam na opravě starého stavení v troskách. Celý rok dřel do roztrhání těla, ve vesnici ho měli moc rádi, navázal tam hodně přátelských vztahů. Byl to pro něj rok naděje, rok, kdy uvěřil, že se z toho může dostat, že může najít sebedůvěru; že může v něčem tvůrčím změřit své síly s jinými mladými lidmi. Po návratu do Paříže bohužel došlo k recidivě. Ale on se na to místo chce vrátit. Čekáme tam na něj, abychom mu znovu pomohli.“ Soud vsadil na příslib naděje. Odmítl vynést rozsudek výhradně jenom na základě minulosti.

G. Gilbert, Až do krajnosti

8. Láska

Na úvod

Není mezi námi nikdo, kdo by nevěděl, co je láska. Často se o ní mluví a ještě častěji se o ní přemýšlí. O lásce se zpívá v téměř každé písni... V téhle chvíli se však zamysleme nad tím, co tedy všechno vlastně láska je, jak máme opravdově milovat. Budeme uvažovat nad tím, co ke skutečné lásce patří a co nám láska může přinést.

Co je láska

Láska je vztah k tomu druhému, přiblížení k němu. Na rozdíl od strachu nebo averze, které mě ponoukají, abych šel pryč a nějak odstranil toho druhého ze svého světa, láska staví toho druhého doprostřed mé pozornosti, ten druhý je pro mne důležitý. A to ne pro to, aby mi sloužil, abych měl z něho užitek pro sebe, ale pro něho samého. To první, co v lásce chci, je jeho dobro. Chci s tím druhým vybudovat blízký vztah, který bude pro oba povznášející, osvobozující, léčivý. Jaká je láska, o tom píše svatý Pavel v 1. listě Korinťanům v jeho 13. kapitole.

Láska je postavena z mnoha stavebních kamenů. Ten, kdo miluje, přijímá toho druhého takového jaký je, i s jeho chybami. Takové přijetí je možné, když vidíme a oceníme jeho kladné vlastnosti, jeho ochotu být lepší nebo prostě to, že v tom člověku najdeme alespoň kousek dobra. Někdy nezbyvá než věřit v to, že v tom druhém něco dobrého je, ale i to může patřit k lásce.

Co přináší

Pokud člověk na vlastní kůži a opravdově prožije, že je milován, zakouší silnou zkušenost, že vůči tomu nemůže zůstat lhostejný. Když víme, že jsme někým milováni, probouzí to v nás vědomí vlastní hodnoty. Stojíme někomu za to, aby nás měl rád, jsme pro někoho cenní. Láska v nás probouzí dobro a je lékem na naše vnitřní zranění. Pokud milujeme, obdarováváme druhého právě těmito hodnotami. Kdo se snaží druhé milovat, skrze svou

lásku k druhým zraje a dospívá. Dospělý je vlastně ten, kdo umí správně milovat a umí lásku správným způsobem uplatňovat v každodenním životě. Kdo hledá dobro lidí kolem, ten je touto láskou sám zušlechťován a obdarován.

Člověk je nejsvobodnější právě tehdy, když miluje. K lásce nemohu nikoho donutit. Můžu někoho donutit, aby mi sloužil, aby se mne bál, aby mne poslouchal, ale nikdy ho nedonutím, aby mne miloval. Kdo v životě hledá svobodu, měl by se naučit správně milovat. Vztah dvou lidí, kteří se mají rádi, a jsou manželé nebo přátelé, má léčebné účinky. Dokáže posílit v strádání, naučit, jak být správně člověkem, dát vytrvalost a sílu.

Láska v konkrétním životě

Pokud láska je jenom citovým vzplanutím, pěkným slovem, či předsevzetím, není to ještě láska, ale jen její sazenička. Aby láska skutečně vzrostla, musíme se naučit provozovat ji v běžném životě – konkrétně. Láska v každodenním životě může vypadat velice nenápadně a obyčejně. Na prvním místě je to snaha toho druhého poznat takový jaký je, jak přemýšlí, co je pro něj důležité, co má a co zase nemá rád. Jmenuje se to naslouchání. Naslouchání je další ze stavebních kamenů lásky. Naslouchat znamená poznávat druhého člověka takového, jaký je, a ne pouze podle svých představ a přání, podle svých zkušeností. Každý jsme jiný a když toho druhého dobře nepoznám, může se stát, že budu dělat něco, o čem si budu myslet, že mu to prospívá, a přitom mu to bude vadit. Když se naučím druhým opravdově naslouchat, lépe poznám, co potřebují, čím je mohu obdarovat.

Když druhému naslouchám, mohu hledat jeho dobro. Někdy je důležitý úsměv, mlčení místo štiplavé poznámky, odpuštění drobné chyby bez komentáře. Je dobré učit se milovat tak, aby ten druhý poznal, že ho máme rádi. Můžu pro druhého do ohně skočit, ale když mu nedojde, že to je z lásky k němu, má z mé lásky jen velice málo. Pak se zdá, že lidé okolo berou naši lásku jako samozřejmost, ale může to být tím, že nepoznají, že je máme rádi. Nejzřetelněji ukážeme svou lásku tím, když dáváme svůj čas druhým, když jim se zájmem nasloucháme, máme pro ně dobré slovo a úsměv, když mávneme rukou nad jejich drob-

nými chybami, jsme s nimi, když je jim špatně. Že to jsou maličkosti? Jsou to ale vzácné květiny, které se nadají koupit ani zaplatit. A jestli se vám taková láska zdá příliš jednoduchá, není nic jednoduššího než ji vyzkoušet a posoudit její jednoduchost.

Pravá a nepravá láska

Láska má mnoho podob. Některé se tváří jako láska, ale časem zjistíme, že je to spíše otroctví. Jak tedy poznáme, že milujeme správně? O jedné nepravé podobě jsme se již zmínili, když nenasloucháme a děláme dobro tak, aby to vyhovovalo nám, ale nehledíme příliš na toho druhého. Také se nám může stát, že vlastně toho druhého potřebujeme, aby nás někdo utěšoval, aby nás povzbuzoval, a tváříme se, že mu pomáháme. Další možnost je, že někomu pomáháme, abychom dokázali o kolik jsme lepší než ten, komu pomáháme, jaký on je chudáček. Někdy konáme dobro zistně, abychom si druhého zavázali. Ne aby nám platil, ale prokazoval nám vděčnost, aby byl na nás závislý, neobešel se bez naší pomoci. Pocit vlastní moci a všemohoucnosti nás opájí a je pro každého člověka velkým pokušením. Takové napodobeniny lásky lidi svazují, místo aby je osvobozovaly, zahanbují je, místo aby jim dávaly vědomí vlastní ceny a radost ze sebe samých. Pokud jsou z našich dobrých skutků lidé nešťastní a nespokojeni, zamysleme se nad tím, jestli je milujeme tou pravou láskou.

Často je naše láska proniknuta těmito nepravými napodobeninami. Co s tím? Nezbyvá než zkoušet ty druhé milovat nejlíp, jak to umíme a postupně zbavovat naši lásku různých naplavenin, které ji špiní. Milovat se učíme tím, že milujeme, a kdo se učí, má se právo zmýlit. Nesmíme jen polevit v úsilí svou lásku zdokonalovat. Cvičit se můžeme právě v nejběžnějších situacích každého dne, kterých je dost a dost.

Láska mezi mužem a ženou

Nejintenzivněji se láska projevuje mezi mužem a ženou. Proto se ji budeme teď věnovat. Tuto lásku můžeme rozdělit na tři fáze. První je *zalíbení*. Je to cit, který často doprovází setkávání chlapců a dívek, mužů a žen. Člověk zjistí, že ho lidé opačného

pohlaví přitahují zvláštním způsobem, že se mu určité typy líbí, dobře se mu s nimi povídá, je skvěle v jejich přítomnosti. Tato náklonnost má biologický základ a povzbuzuje vznik lásky mezi mužem a ženou. Jde často o přechodné citové vzplanutí, které má biologický základ. Člověku se někdy z této náklonnosti pořádně zatočí hlava, ale k opravdové lásce je ještě hodně dlouhá cesta, i když je někdy za lásku vydáváná.

Pak se najednou objeví ten Pravý(á) a Jediný(á), Vyvolený(á). Zdá se, že nikdo není dokonalejší, a kdyby na celém světě nebylo jiného člověka, nevadí to. Toto je *zamilovanost*. Je důležitá pro vytvoření skutečné lásky mezi mužem a ženou. Zamilovaný člověk objevuje na druhém samé pozitivní vlastnosti a přehlíží jeho chyby. Vzniká ocenění toho druhého, ale není realistické – pravdivé. Pravdivé poznávání toho druhého je nutně potřeba k tomu, aby láska byla láskou. Teprve, když se partneři přijmou s vlastními chybami, budou respektovat, že je ten druhý nezmění, alespoň ne brzy, a přesto je pro něj ten druhý cenný a důležitý, teprve když přijmu fakt, že k jejich vztahu patří i občasné konflikty, ale to důležité je odpuštění, jde o *lásku* a o ochotu ji budovat. Taková láska je schopná nejen dát prostor novému životu v dětech, ale i tento nový život milovat, podporovat, vzít za něj odpovědnost a zušlechťovat ho výchovou.

Bůh – pramen lásky

Člověk je stvořen k obrazu Boha, který je láska. Odtud jeho schopnost a potřeba milovat. Bůh nám může dát první možnost zakusit, že jsme milováni. Bůh nás miluje skutečnou láskou. Jeho láska se projevuje konkrétními slovy, které můžeme najít v Písmu svatém i v našem životě. Posílá svého Syna, aby nám byl co nejbližší. Nechává ho umírat, aby nám zachránil život. Bůh naslouchá našim modlitbám, stále znova, dokola a trpělivě nám odpouští naše selhání. Má trpělivost s naší pomalou chůzí. Kdo o tom chce vědět něco víc, ať se podívá do svého života nebo ať čte příběhy v evangeliu.

Aktivita

Hra na anděly strážné

Všichni účastníci si večer vylosují na papírcích jméno někoho jiného, kterému budou celý druhý den dělat radost, konat dobré skutky a drobné pozornosti tak, aby ten druhý nepřišel na to, kdo je jeho anděl. Večer je vyhodnocení, kdy všichni říkají své tipy, kdo byl jejich „anděl“. Potom následuje seznámení účastníků s jejich anděly.

Literatura

A. Grün, Bydlet v domě lásky, Karmelitánské nakladatelství 2000
J. Powel, Lásky bez podmínek, Portál 1994, str. 35, 39–41, 50–51

C. S. Lewis, Rady zkušeného ďábla, Zvon 1997

J. Augustyn, Jak hledat boží vůli, Karmelitánské nakl. 1997

Příběhy

O přátelství

Mustafa odvětil, řka: „Váš přítel je odpovědí na vaše potřeby. Je vaším polem, které oséváte s láskou a sklízíte s díkůvzdáním. Je vaším stolem a krbem. Nebo □ k němu přicházíte se svým hladem a vyhledáváte ho pro svůj klid. Vysloví-li váš přítel své mínění, nebojíte se nesouhlasit, ani se nebráníte mu přitakat. I když mlčí, vaše srdce nepřestává naslouchat jeho srdci. Nebo □ v přátelství se všechny myšlenky, přání a naděje rodí a sdílají beze slov, s radostí, která nečeká díků. Odcházíte-li od svého přítele, nermoutíte se: Nebo □ to, co v něm nejvíce milujete, může být v jeho nepřítomnosti jasnější, tak jako hora je pro horolezce jasnější z nížiny. A nech □ přátelství nemá jiný cíl než prohloubení ducha. Nebo □ láska, která hledá něco jiného než poodhalení svého vlastního tajemství, není láskou, nýbrž jen rozprostřenou sítí zachycující pouze bezcenné. A pro přítele ponechávejte to nejlepší, co máte. Musí-li poznávat odliv vašeho proudu, dejte mu poznat také jeho příliv. Copak je vaším přítelem proto, abyste ho vyhledávali, jen když chcete ubíjet čas? Vyhledávejte ho vždycky proto, abyste s ním čas prožili. Vždy □

on má naplnit vaši potřebu, ne vaši prázdnotu. A přátelství a□
oslazuje smích a sdílené radosti. Nebo□ srdce nalézá své jitro
a osvěžuje se v rose maličkostí.

Ch. Gibran

Jedna ústřice se obrátila na svou sousedku a začala se jí svěřovat: „Cítím v sobě tak ohromnou bolest. Je ve mně něco těžkého a kulatého, a jsem tak vyčerpaná.“

Ta druhá jí odpověděla pyšně a s uspokojením: „Chvála nebi a moři, já žádnou bolest nepoci□uji. Jsem na tom skvěle a jak zevnitř, tak zvenku jsem zdravá.“

Právě v tu chvíli se okolo plazil rak a zaslechl, co si ty dvě ústřice povídají. Obrátil se k té, která se cítila tak zdravá zevnitř i zvenčí se slovy: „Jistě, ty se cítíš skvěle a jsi zdravá. Ale bolest, kterou tvá sousedka nosí v sobě, vytváří perlu nevšední krásy.“

B. Ferrero

Obětavá láska

Při jedné rozhlasové soutěži se posluchačů zeptali: „Jaká je nejkrásnější věta, kterou můžeme říci ženě?“

Po mnohém dohadování zvítězila jedna mladá žena a dostala první cenu.

„Nejkrásnější věta, kterou může žena slyšet,“ mínila, „je věta manžela, který říká, když dítě ve tři hodiny v noci začne plakat: ‚Zůstaň ležet, já vstanu!‘“

Báseň o lásce

Pamatuješ se na den, kdy jsem si půjčila tvé nové auto a rozbila ho? Myslela jsem si, že mě zabiješ, ale tys to neudělal.

A pamatuješ, jak jsem tě táhla na pláž, a ty jsi říkal, že bude pršet? A přišlo.

Myslela jsem si, že mi budeš vyčítat: „Vždy□ jsem to říkal!“ Ale ty jsi to neudělal.

Pamatuješ, jak jsem se vyzývavě bavila s jinými kluky, abys žárlil? A tys žárlil. Myslela jsem si, že mě necháš, ale tys to neudělal.

Pamatuješ, jak jsem jednou vyklopila dort s jahodami na kobereček tvého auta?

Myslela jsem, že mi jednu vrazíš, ale tys to neudělal.

A pamatuješ, jak jsem ti zapomněla říct, že na slavnost máme přijít ve večerních šatech, a tys přišel v džínách?

Myslela jsem si, že mě opustíš, ale tys to neudělal. Ano, je tolik věcí, které jsi neudělal.

Naopak, měl jsi se mnou trpělivost, měl jsi mě rád, chránil jsi mne.

Je tolik věcí, za které jsem tě chtěla prosit o odpuštění, kdyby ses vrátil z Vietnamu.

Ale ty ses nevrátil.

Dvě možnosti

Jistý rabín jednou prosil Hospodina, aby se směl podívat do pekla. Hospodin mu to dovolil a dal mu jako průvodce proroka Eliáše.

Eliáš zavedl rabína nejdříve do velké místnosti. V jejím středu stál na ohni hrnec s vybraným pokrmem.

Okolo ohně seděli lidé – s dlouhými lžicemi a všichni nabírali z hrnce. Byli však bledí, vyhublí a úplně zbědovaní. Rukojeti jejich lžic byly příliš dlouhé, takže nebyli s to dopravit do úst nádhernou krmi.

Když oba návštěvníci místnost opustili, zeptal se rabín proroka: „Pověz mi, Eliáš, na jakém zvláštním místě jsme to právě byli?“

Prorok odpověděl: „To bylo peklo!“

Potom zavedl Eliáš rabína do druhé místnosti. Vypadala přesně tak jako ta první. Uprostřed místnosti opět hořel oheň, na kterém se vařilo vybrané jídlo. A zase seděli okolo lidí s dlouhými lžicemi v rukou. Všichni byli dobře živeni, zdraví a šťastní. Nepokoušeli se sami dostat k jídlu. Dlouhé lžice používali k tomu, aby si vzájemně dali najíst. V této místnosti bylo nebe.

9. Život

Co je život

Každý z nás ví, co je život. Učíme se ve škole, jaké jsou rozdíly mezi živým a neživým. Každý z nás na sobě pozorujeme nejrozdílnější projevy života. Dýchání, tlukot srdce, pohyb nohou, smích. Přesto nikdo nedokáže určit a vysvětlit podstatu života. Každý kluk dokáže zabít mouchu, ale ani tým těch nejgeniálnějších vědců nedokáže proměnit neživou hmotu na živou. Dokážeme živé tvory upravovat, dokonce klonovat, ale nedokážeme vytvořit život nebo někomu mrtvému život vrátit. Nejsme pány nad životem.

Hodnota života

Život je to první a nejvlastnější co nám je svěřeno. Protože jsme živí, můžeme být lidmi... I ten nejchudší člověk má svůj život a může být živý, může se z těšit z toho, že žije. Právo na život je nejzákladnější právo člověka a jeho dodržování je závazné pro všechny. Každý člověk má svou hodnotu, která je nezávislá na jeho inteligenci, zdraví, schopnostech či dobrotě. Už to, že je člověk, je hodnota. Víme, jak je lidský život křehký a jak je často ohrožen. Máme za úkol podporovat život svůj i bližních a chránit ho. To všechno se někdy nazývá úcta k životu. Tuto úctu bychom si měli budovat, abychom jí měli dost pro všechny lidi, které potkáme, nejen pro ty krásné a schopné, které obdivujeme, ale i pro ty ostatní.

Život je dar

Víme, že život si nikdo nemůže dát sám, ani ho někomu vrátit. Každý z nás má jen jeden život. Pouze ve hrách si můžeme přidělit více životů, v realitě máme každý jen jeden. Život je nám daný z venku, nikdo z nás si ho ani nezasloužil, ani nevytvořil. Jsme jeho příjemci, ne jeho pány. Proto se k němu máme chovat jako k něčemu, co nám bylo svěřeno, za co máme odpovědnost, s čím si však nemůžeme dělat, co chceme. Musíme hledat nejlepší způsob jak život prožít a jak to, co v něm máme, zušlechtit.

Bůh zdroj a dárce života

Ježíš Kristus dělal mnoho zázraků, ale ty největší byly právě tehdy, když vracel mrtvým jejich život, v té chvíli ukázal, že je skutečně pánem nad životem a smrtí. Tento fakt potvrdil svým posledním a největším zázrakem – vlastním vzkříšením. Na těchto znameních vidíme, kdo je tedy pánem života. Je to Bůh. To je ten, od kterého život pochází, kdo ho rozdává a kdo je život sám. První příběh bible je o tom, jak Bůh tvoří svět a dává život nejprve rostlinám a zvířatům a pak také člověku. Vidíme zde, že ten, od koho dostáváme život, je Bůh. Jestliže je život dar, pak Bůh je ten, kdo ho daruje. Víme nyní komu za tento dar můžeme být vděční.

Kvalita života

Život je největší a základní dar. Na něm všechno ostatní stojí. Tento dar však není hotový, je jako skládačka či stavebnice, kterou máme za úkol poskládat. Ale dílků, které máme k dispozici, je nesmírně mnoho, o všech, které ještě časem najdeme, ještě ani nevíme. Jde sice o to postavit co nejpěknější stavbu, ale i samotné stavění může být pěkná věc. To, jak pěknou stavbu postavíme, není závislé na tom, kolik máme peněz. Skoro můžeme říci, že peníze nejsou důležité. Mnohem důležitější jsou vlastnosti jako fantazie, radost, odvaha, dobré srdce a podobně. Jistě přijdete na to, jaké vlastnosti jsou důležité, a jaké stavby můžeme v životě postavit.

Aktivita

- G. Pike, D. Selby, Globální výchova, Grada 1994, str. 215 – tvořivé myšlení
J. Campbellová, Techniky arteterapie, Portál 1998, str. 51, strom života

Písně

Svůj život proměnit v radost
Effatha
Tulácký ráno

Literatura

Šíповá, Chlapec a děvče, Práce 1976, str. 33–34

Johnson, Dějiny židovského národa, Rozmluvy 1995, str. 152

Příběhy

Život se zeptá také mě

Jednoho dne se Život vydal na pout světem. Šel a šel, až došel k jednomu člověku. Ten člověk měl tak oteklé údy, že se sotva pohyboval.

„Kdo jsi?“ zeptal se muž.

„Jsem Život.“

„Jsi-li Život, pak mě jistě můžeš uzdravit,“ odpověděl muž.

„Ano, chci tě uzdravit,“ řekl Život. „Ale ty na mě a na svou nemoc brzy zapomeš.“

„Jak bych na tebe mohl zapomenout!“ zvolal muž.

„Dobrá, za sedm let se vrátím a pak uvidíme,“ prohlásil Život.

Pak posypal muže prachem z cesty a muž se uzdravil.

Život šel dál a potkal malomocného. I malomocný se zeptal: „Kdo jsi?“

„Jsem Život.“

„Život?“ podivil se nemocný. „Pak bys mě mohl uzdravit.“

„To mohu,“ odpověděl Život. „Ty však brzy zapomeš na mě i na svou nemoc.“

„Určitě na tebe nezapomenu,“ slíbil malomocný. „Nu dobrá, za sedm let se vrátím, pak uvidíme,“ řekl Život.

A posypal malomocného prachem z cesty a hned byl vyléčen. A zase putoval Život dál, až po několika dnech potkal slepce. „Kdo jsi?“ zeptal se slepec.

„Jsem Život.“

„Život?“ zvolal slepec potěšeně. „Prosím tě, vrať mi zrak!“

„Rád to udělám. Ale brzy na mě a na svou slepotu zapomeš.“

„Určitě na tebe nezapomenu,“ sliboval slepec. „Dobrá, za sedm let se vrátím a pak uvidíme,“ odpověděl Život. A posypal slepce prachem z cesty a muž ihned nabyl zraku.

Když uplynulo sedm let, vydal se Život zase do světa. Proměnil se ve slepce a šel nejdříve k člověku, kterému vrátil zrak.

„Můžeš-li, nech mě u sebe přenocovat,“ prosil Život.

„Co tě napadá?“ rozkřikl se muž. „Klid se odtud! To by mi ještě chybělo, aby se mi tu roztahoval každý mrzák.“

„Vidíš,“ řekl Život. „Před sedmi lety jsi byl slepý. Tehdy jsem tě uzdravil. A tys mi slíbil, že nikdy nezapomeneš na svou slepotu ani na mě.“

Nato vzal Život trochu prachu z cesty a posypal jím stopy onoho nevděčného člověka. A od té chvíle byl zase slepý.

Život šel dál, až přišel k člověku, kterého před sedmi lety zbavil malomocenství. Život se proměnil v malomocného a poprosil o přístřeší.

„Táhni!“ rozkřikl se muž. „Ještě mě nakaziš!“

„Vidíš,“ řekl Život. „Před sedmi lety jsem tě vyléčil z malomocenství. Tys mi tehdy slíbil, že na mě a na svou nemoc nikdy nezapomeneš.“

Pak vzal Život trochu prachu z cesty a posypal jím mužovy šlépěje. V tom okamžiku byl zase napaden malomocenstvím.

Nakonec se Život proměnil v člověka, jehož údy byly tak nateklé, že se sotva pohyboval. A navštívil také toho muže, kterého před sedmi lety poprvé uzdravil.

„Mohl bych u tebe přenocovat?“ zeptal se Život.

„Jen pojď dál, ubohý! Posad' se, udělám ti něco k jídlu. Dovedu si představit, jak ti je. Měl jsem totiž před léty také tak nateklé údy. Je tomu právě sedm let, co šel kolem Život a uzdravil mě. Počkej tady, než přijde. Možná že ti také pomůže.“

„Já jsem ten Život,“ prohlásil Život. „Jsi jediný ze všech, kdo nezapomněl na mě ani na svou nemoc. Proto už budeš pořád zdrav.“

Když se s tímto dobrým mužem loučil, řekl ještě Život: „Život se neustále mění. Ze štěstí se často stává neštěstí, nouze

se proměňuje v bohatství a láska se může obrátit v nenávist. Žádný člověk by na to nikdy neměl zapomínat.“

Africká pohádka

Máte to ve svých rukou

V jedné daleké zemi žil starý moudrý muž. Byl všemi milován. Kdykoliv měl někdo z jeho bližních starosti, šel k němu, aby ho požádal o radu, protože muž uměl čerpat ze svých bohatých životních zkušeností a vždycky dobře poradil. Někteří z jeho sousedů, kteří sami sebe rádi považovali za chytré a moudré, mu to záviděli. Ujednali se, že starému muži připraví léčku. Ale jakou? Přišli s tím, že chytí malou myšku, schovají ji před starým mužem do ruky a nechají ho hádat, co mají v ruce. Kdyby starý muž navzdory očekávání na otázku odpověděl správně, určitě by neuspěl v další otázce, totiž v té, zda-li se jedná o živou nebo mrtvou myš. Řekne-li totiž, že je živá, zmáčkne ji v ruce a myš bude mrtvá. Když řekne, že je mrtvá, otevrou dlaň a myš uteče.

Když všechno připravili, objevili se před starým dobrým mužem a zeptali se ho, jak se domluvili. Po krátkém zaváhání odpověděl starý muž na první otázku: „To, co držíte v ruce, může být jen docela malá myška.“

„Nu, dobrá,“ odvětili závistníci, „možná, že máš pravdu, ale je živá nebo mrtvá?“

Starý moudrý muž pokýval hlavou, podíval se svým spoluobčanům do očí a řekl: „Život či smrt toho, co držíte v dlani, máte ve svých rukou.“

Jablko

Jeden bohatý a mocný sultán poručil, aby mu jeho poddaní každý den ráno vzdávali slávu a přinášeli mu dary. Už dobyl všechno, co se dalo, a trochu se nudil. Spolu s ostatními každé ráno přicházel také mlčenlivý žebrák, který králi přinášel jedno jablko. Pak se beze slova zase ztratil. Sultán byl zvyklý na jinačí dary, a proto vždycky trochu znechuceně jablko přijal, ale jakmile se k němu žebrák otočil zády, začal se mu posmívat a celý dvůr s ním. Žebrák na sobě nic nedal znát. Každé ráno znovu a znovu přicházel k sultánovi se svým darem. Sultán jablko

pokaždé převzal a bezmyšlenkovitě ho položil do koše vedle trůnu. Dával do něj všechna jablka, která mu žebrák přinesl, až z koše začala vypadávat, jak byl plný. Jednoho dne králova cvičená opička jedno z nich sebrala. Kousla do něj a s divokým pliváním ho hodila sultánovi k nohám. Sultán s překvapením zjistil, že v tom jablku je perla. Hned dal všechna žebrákova jablka rozkrájet a v každém skutečně našel perlu. Celý udivený si dal zvláštního žebráka zavolat. „Přinesl jsem ti tato jablka, můj pane,“ odpověděl žebrák, „abych ti ukázal, že život ti každé ráno nabízí podivuhodný dar, který přehlížíš a zahazuješ, protože jsi obklopen příliš velkým bohatstvím. Tím darem je nový den, který právě začíná.“

10. Úcta

Venku na ulici jede záchranka. Sirény houkají, auta uhýbají na stranu, sanitka se řítí ulicemi ostošest. Proč ten spěch? Jde tu o něco velmi důležitého. O lidský život. Lékař a sestra se ze všech sil snaží, bojují s časem. Používají drahé přístroje, plýtvají drahými léky. Někdo se možná zastaví a v duchu se pomodlí krátkou modlitbu. Večer ve zprávách se dozvíme o dopravní nehodě, policisté zpřísní dopravní kontroly. Starosta a radní se rozhodnou vydat peníze na přestavbu nebezpečné křižovatky. Poslanci v parlamentu se přou o co nejlepší formulaci zákona, který by měl zlepšit bezpečnost na silnicích. Učitelé ve škole učí žáky pravidlům bezpečnosti silničního provozu. Ti všichni, aniž si to možná uvědomují, vyjadřují svým jednáním úctu. Úctu k lidskému životu, který se snaží zachránit, chránit.

Co je úcta

Úcta je něco, bez čeho by nebyl možný lidský život. Je hlubokým postojem člověka, který překonal hranice vlastního já a otevřel se světu kolem sebe. Chápe, že je v něm spoustu skutečností, se kterými nemůže zacházet jak chce. Jsou tu lidé a věci, kteří činí jeho život krásným a bohatým. A zároveň i on má činit krásným a bohatým život druhých lidí. Má úctu k sobě i druhým. K sobě tím, že naslouchá hlasu svého nitra a snaží se rozvinout do plnosti všechny hluboké touhy po plném a šťastném životě, a k druhým tím, že se to snaží umožnit i jim.

Úcta a hodnota

Abych mohl mít k něčemu úctu, musím poznat jeho hodnotu. To znamená být schopen kontaktu s realitou. Základem neúcty je neschopnost překonat subjektivní pohled na skutečnost. Setkání odhaluje hodnotu, zatímco kdo je uzavřený sám v sobě, ve svých představách a fantasiích, nikdy nebude schopen nic skutečně ocenit. Bezohlednost je druhem slepoty. Uzavřenost a izolovanost plodí vnitřní prázdnotu, egoista má pocit, že může cokoli, že je tu vše pro jeho potřebu a potěšení. A tak snadno ničí jednu věc za druhou a činí tak ze svého života a ze života

lidí okolo sebe hromadu trosek a odpadků. Zneužívání, vandalismus, pohrdání, násilnosti, pomlouvání: bohužel to každý známe.

Úcta naproti tomu znamená zároveň respekt, snahu nezničit a nenechat zničit to, co má hodnotu, co je krásné, pravdivé, dobré, často křehké. Snažím se to podporovat a rozvíjet. Úcta tedy není jen pasivním postojem určité podřízenosti, ale také aktivním úsilím.

Úcta a řád

Úcta a hodnoty předpokládají respektování určitého řádu, určité hierarchie. Ne všechny věci v životě mají stejnou důležitost, stejnou hodnotu. Na každém kroku se setkáváme s touto nerovností. Když jdu do obchodu, ne všechny věci jsou stejně drahé. To, že něco je dražší a něco levnější, má svůj základ v tom, z čeho je zboží vyrobené, jak náročné bylo ho vyrobit, jestli je ho málo nebo hodně, k čemu slouží atd. Kdyby měly všechny věci stejnou váhu, stejnou důležitost, nebyli bychom schopni se rozhodovat. Když se musím rozhodnout mezi dvěma věcmi, zvažuji, která má pro mě větší hodnotu. Pokud uvidím malé dítě tonoucí v rybníku, určitě nebudu uvažovat o tom, zda si mám zašpinit nový oblek... Uznání řádu věcí dá smysl a orientaci mému životu. Na základě zhodnocení různých skutečností si zvolím, co je pro mě v životě důležité, čeho chci dosáhnout, v čem najdu své štěstí. Vyžaduje to po mě, abych se snažil poznat, co je skutečně hodnotné a co ne, co míň a co víc. Kdo se nesnaží poznat a respektovat ve svých rozhodnutích hodnotu toho, co poznal, je ztracený, bloudí od jedné věci k druhé bez jasného cíle, jeho život je neplodný a postrádá smysl.

Úcta a život

Není těžké pochopit, že úcta je základem života. Opakem úcty je znevážení, pohanění, odsouzení, odmítnutí, vlastně jakési zabití. To, k čemu nemám úctu, pro mě jakoby neexistuje. Nanejvýš je to pro mě nějak dočasně užitečné. Nemám-li úctu k nějaké zbytečné věci, nic se nestane. Vyhodím ji a můj život to nijak neohrozí, naopak, často i zlepší. Ale nemám-li úctu k člověku, a z ní vyplývající úctu ke všemu, co je pro člověka

důležité, co umožňuje a obohacuje jeho život, je hluboce ohrožený i můj vlastní život. Ctít znamená uznat existenci toho, co ctím, pokládat to za důležité, za něco o co se musím starat, aby se to neztratilo, nezahynulo.

Úcta k věcem

Moje úcta se může vztahovat na určité předměty. Ne všechny hodím bez problémů do koše. Ale úcta k předmětům je vždy nějak spojena s úctou k lidem nebo k Bohu. Památka po nějaké drahé osobě je pro nás cenná, protože nám ji připomíná. Historické památky nám připomínají historii našeho národa. Státní vlajka, hymna a pod. vyžadují úctu vztahující se k národu. Kostel, bohoslužebné předměty, obrazy svatých nám připomínají přítomnost Boha a svatých a náš vztah k nim. Mám úctu k přírodě, k jídlu, k práci, k zákonům, ke knihám atd. protože umožňují lidský život a obohacují ho.

Úcta k člověku

Pokud se však týče člověka, úcta k němu nemůže mít nějaký „důvod“ ve smyslu „užitečnosti“. Lidé nevyžadují úctu proto, že jsou nějak užiteční, ale proto, že jednoduše jsou. Měřím-li život pouze užitečností, nutně se z něho vytratí úcta, stane se z ní neužívané slovo, přežitek z minulosti, které už nemá význam. Nemám-li tuto základní úctu k člověku jako takovému, znamená to, že jsem se vlastně s člověkem nikdy nesetkal. Hodnota druhého člověka se odhaluje jaksi automaticky při opravdovém setkání. Nesetkal-li jsem se s člověkem způsobem, který by mi odhalil jeho nenahraditelnou hodnotu, nesetkal jsem se ani se sebou samým. Poznání vlastní hodnoty a hodnoty druhého jdou ruku v ruce. Nepoznávám-li hodnotu vlastního života, potom ho znevažuji, a nemohu žít radostně, šťastně. Je přitom důležité, aby toto setkání bylo setkáním s konkrétními lidmi, abych ctil konkrétní lidi. „Ctít“ či „milovat“ člověka abstraktně, je často způsob jak nectít a nemilovat nikoho a maskovat velkými slovy (i před sebou samými) neúctu k lidem, projevovanou často jednáním v naprostém rozporu s tím, co se říká. Toto je typické pro ideologie.

Zvláštní hodnotu má úcta k chudému člověku, k lidem postiženým, ke starým lidem, k nevyléčitelně nemocným, k malým dětem, k nenarozeným dětem. Protože tito lidé nemají žádnou „užitečnost“ ani společenskou funkci, je úcta k nim svým způsobem „čistá úcta“ a odhaluje mnohem zřetelněji než v jiných případech, skutečnou úctu k člověku jako takovému. Je i ukazatelem toho, zda je něčí úcta k člověku opravdová, nebo pokrytecká. Můžeme k nim přiřadit i úctu k zemřelým a její projevy v kultuře daného národa. Zvláštní význam má i úcta k lidem s odlišným názorem, jinou kulturou, náboženstvím atd. Je známkou skutečné otevřenosti člověka schopného vyjít ze sebe a setkat se s druhým. Obzvlášť obtížná je úcta k nepřátelům, ke zločincům, k lidem mravně pokleslým. V ní je třeba umět oddělit odsouzení nějaké negativní vlastnosti od úcty k člověku jako takovému. V těchto případech je úcta spjata s přesvědčením, že každý člověk se může napravit, že každý se může otevřít dobru, životu.

Úcta k Bohu

U těchto posledních příkladů vystupuje napovrch nezbytnost úcty k Bohu, o kterou se opírá naše úcta k jakékoli jiné hodnotě. Každá lidská hodnota má dva aspekty: jeden je pevný a druhý křehký. Ve všem opravdu lidském je vždycky něco křehkého. A tato jeho křehkost jakoby podtrhovala jeho cennost, ale zároveň odkazuje na něco, o co se tato křehkost opírá, aby obstála, čili na Boha. Vždyť stačí málo, a život je ztracen. Stačí málo, a člověk ztratí dobrou pověst, úcty-hodnost. Stačí málo, a lidský vztah je ohrožen. Pravda je snadno ohrožena omylem nebo lží. Láska nenávisť a pokrytectvím. Přátelství zradou. Rodina rozvodem. Statečnost zbabělostí. Příkladů by mohlo být nespočet. Ale každá z těchto lidských hodnot je zároveň pevná, neohrožitelná, trvalá: a tato trvalost je dána věrností Boží. Bůh je garantem každé lidské hodnoty. Díky Boží věrnosti je smrt překonána vzkříšením, lidské vztahy budou nakonec všechny obnoveny, dobrota a spravedlnost pomluvených lidí vyjde najevo, pravda zazáří ve své plnosti, láska zůstává láskou, přátelství přátelstvím, rodina rodinou, statečnost statečností. V této nadě-

ji nacházíme sílu k pravdivému a šťastnému životu, k úsilí o jakoukoli dobrou věc. Kdybychom zůstali jen u křehkosti hodnot, těžko bychom hledali smysl proč o ně usilovat. Bůh je pevnou oporou jakékoli lidské hodnoty. Toto se stalo zjevným v Ježíši Kristu, v němž se Bůh stal trvalým a nepřekonatelným ochráncem jakékoli lidské skutečnosti. V jeho vzkříšení je překonána smrt, v jeho odolání pokušení každá lidská slabost, v jeho učení a duchu každý omyl a lež.

Jak úcta vzniká

Úcta není něco automatického, s čím se člověk rodí. I když je vyjádřením určité základní schopnosti žasnout nad krásou a dobrotou toho, co poznávám, vyžaduje výchovu, která by umožnila překonat hranice vlastního já a setkat se s druhými, se skutečností, s jejím řádem, s něčím, co se vymyká mé moci a k čemu nutně musím mít postoj úcty.

Rodina

První školou úcty je rodina. Úcta k rodičům je jedním z deseti hlavních požadavků mravně správného jednání vyjádřených v Desateru. Čtvrté přikázání říká: „Cti svého otce i matku, jak ti přikázal Hospodin, tvůj Bůh, abys byl dlouho živ a dobře se ti vedlo na zemi, kterou ti dává Hospodin, tvůj Bůh.“ (Dt 5,16) Podobně to vyjadřuje starobylá kniha Sírachovce: „Kdo ctí otce, dočká se odpuštění svých hříchů, kdo si váží matky, jako by sbíral poklady.“ (Sir 3,3n) Úcta k rodičům je jednou z podmínek k tomu, aby se v dítěti vytvořil základ pevné a silné osobnosti, která je předpokladem šťastně a tvořivě prožitého života, schopnosti přijmout odpuštění a odpouštět, dosáhnout životní zralosti a moudrosti.

Předpokladem úcty k rodičům je rodina dobře fungující, ve které vládou vztahy úcty všech vůči všem. Postoj úcty dítěte má tak svůj „objektivní“ základ v mravní bezúhonnosti rodičů a v jejich vzájemné úctě, v jejich úctě k Bohu, hodnotám, druhým lidem, v první řadě k dítěti samotnému. Mravní pády rodičů, jejich neláska, rozpad rodiny, neúcta k dítěti (i formou přílišné péče), jsou vážnou ranou schopnosti syna nebo dcery vybudovat si k nim pravou úctu, a v návaznosti na to k hodno-

tám, k sobě samému, ke společnosti, ke komukoli druhému, k Bohu. Kniha Sírachovec to vyjadřuje slovy: “Člověk získává vážnost, když je ctěn jeho otec, je-li matka v nevážnosti, je to potupa dětí.” (Sir 3,11)

Společnost

Dalším místem úcty je společnost. Úcta je předpokladem a plodem úspěšného se zařazení do společenství lidí, na prvním místě národa či státu, a nakonec celého světa. Tak jako v rodině: je nutné ctít a zároveň být ctěn. Zodpovědnost za úctu ve společnosti mají zvláštním způsobem všichni ti, kdo mají ve společnosti nějakou autoritu. Jedná se o zvláštní úlohu, kterou mají někteří lidé, a která má hluboký dopad na život lidí. Dnes jsme se naučili chápat ji často čistě funkčně, jako otázku řízení, rozdělování, rozhodování, vydávání zákonů a trestání těch, kdo je překračují. Ale autorita má zároveň i funkci zastupování, představování, zviditelňování, uskutečňování určitých hodnot. Je oporou určitému řádu nezbytnému k normálnímu životu lidí. Úcta k autoritě je jiná, než úcta k člověku jako takovému. Mohu mít úctu k nějakému člověku čistě proto, že je člověk, nebo k němu mohu mít úctu pro hloubku jeho lidství, tedy k jeho mravní hodnotě, ale mohu k němu mít úctu také kvůli zvláštní funkci, kterou zastává. V tomto posledním případě se úcta nevztahuje k danému člověku, ale k tomu, co představuje. K prezidentu republiky mám úctu v podobném smyslu jako ke státní vlajce: protože zastupuje určité společenství lidí a všechny jeho hodnoty. Ke knězi mám úctu, protože zastupuje Boha. Zároveň je ale důležité, aby lidé, kteří zastávají tyto funkce, byli i mravně úcty-hodní, a i když jejich případná mravní nedostatečnost neodstraňuje zcela úctu vyplývající z jejich funkce, přesto ji vážně znehodnocuje. Představitel státu, který udělá mezinárodní ostudu, vrhá tím hanbu na celý národ. Neúcta ke zkorumpovanému ministrovi ohrožuje úctu občanů ke státním institucím. Neúcta k učiteli-opilci je vážnou skutečností ve výchově žáků a má svůj dopad na fungování školy. Nehodný kněz vrhá špatné světlo na náboženské hodnoty a na Boha samotného. A naopak, jsou-li skutečně hodnotnými osobnostmi,

mají veliký přínos pro život a „klíma“ té části lidského společenství, ve které mají autoritu.

Aktivita

G. Pike a D. Selby, *Globální výchova*, Grada 1994, str. 187 – Akvárium

M. Zapletal a kol., *Zlatý fond her*, Mladá fronta 1990 – Hra *Noční obrazy*

Písň

Nyní pokloňme se před Pánem
Missisipi blues
Kladivo

Literatura

De Mello, *Ptačí zpěv*, Cesta 1997, str. 121

E. Fromm, *Umění milovat*, ČK 1996, str. 33–34

A. Grün,

Poselství shůry, Karmelitánské nakladatelství 1999, str. 86

Příběhy

„Pane, máte smysl pro humor?“ Jistě.“

„Za pětník vám povím skoro celej vtip.“ „Skoro celej vtip?“

„Jo. A pak vám za dvacet centů řeknu pointu.“ „A co když nebudu chtít pointu slyšet?“

„No to už bude na vás. Zkuste to, dejte mi pětník – tím nic neztratíte.“

Kdykoliv jdu přes ten malý městský parčík, něco po mně chtějí ti, kterým obyčejně říkáme „ochmelkové“ – vyhaslé, roztrépané okraje tkaniny městského života, kteří ten zelený čtverec používají jako kancelář, ložnici, společenský klub a záchod. Jak mi to jeden z nich vysvětlil: „Žijeme tu jako psi, ale ani ti psi o nás nestojej.“ Obvyklou prosbou je zamumlání: „Nemáte drobný?“ nebo konkrétnější žádost o čtvrtáček na kafe. Jít přes park znamená projít neviditelným místem, kde se vybírá mýto.

A já platím. A někdy se mi za minci dostane bratrského pože-
hnání. „Bůh ti to opla□, bratře.“ Tohle nepříjemné žádání a dává-
ní není nic radostného. A já vím, že bych místo parkem mohl
chodit kolem parku. Ale oni tam jsou, a já to vím. Mám drobné,
a oni to vědí. A tak děláme, co je třeba udělat ve světě, jak je
zařízený dnes. Bez ohledu na to, co děláme pro lidi na dně a bez
domova, je tu vždy ten závazek, který máme jeden k druhému
a jemuž nelze uniknout. Ta natažená žádající ruka. Já v takové
chvilí nemůžu jen tak projít kolem a myslet si nebo říkat, že
jsem dal peníze na nějaké konto, hlasoval jsem pro nějaké záko-
ny a že už jsem prostě udělal dost. Rád bych, ale ono to tak pro-
stě nejde.

Zpátky do toho parku k muži, který nabízí neúplný vtip. Dal
jsem mu pětník a on mi předložil povídání o rabínovi, jeptišce,
praseti a kuřeti v telefonní budce v Detroitu. Něco neuvěřitelné-
ho. A on to vykládal tak skvěle, že jsem mu za pointu dal pět
dolarů. Stálo to za to. Smál jsem se pak skoro celé odpoledne –
kdykoliv jsem si na to vzpomněl. A poslal jsem do parku pár
přátel, aby si to poslechli. Nechtělo se mi vykládat jím ten vtip
a pointu zadarmo.

Druhý den jsem se dozvěděl, že součástí života parku je teď
menší estráda. Servírka z nedalekého bistra, která si tam každý
den chodila zakouřit, když měla přestávku na kafe, se s několi-
ka těmi otrapy skamarádila. Ona si s nimi prostě povídala. Pova-
žovala je za lidi. Přesvědčila je, aby při tom žebrání projevíli
trochu tvůrčího přístupu. Při stejném úsilí by mohli vydělat dva-
krát tolik a ještě si užít nějakou legraci. Tak proč ne? Co tím
mohli riskovat? Tím se vysvětluje ten pán s nedokončeným vti-
pem. Nabídka ostatních zahrnuje krátké básničky, písničky,
drobné rady, rady, jak se kam dostat, užitečné výmluvy, triky
s kartami a rychlé věštění budoucnosti: Jeden chlápek nabízí, že
se bude za pětadvacet centů smát – s vámi nebo vám. Lidi, kte-
ří se tomu parku dříve vyhýbali, to tam táhne. Nová atmosféra
možná dlouho nevydrží, ale právě teď je tam jaro.

Ta servírka je pohádková dobrodějka. Nemá kouzelnou hůl-
ku, ale zato soucit a představivost. Tím v těch somrácích něco

probudila – ne jejich rozum, ale sebeúctu. Nevyřešila jejich problémy, ale vyřešila problém jídla na jeden den.

Přiměla je, aby si chytily rybu, místo aby žebraли o kosti. Dala jim zahlédnout pravdu, že vždycky existuje alternativa, které se říká naděje.

R. Fulghum, Ach jo

Babička s bejbinkou

Vy nevíte, že jsem měl jako první auto ojetou bejbinku. Byla drobná, že jsem se jí ani moc nebál, po silnici trochu hopsala – já jel a přeskočil jsem zajíce! – a co bylo nejvýhodnější: měla svých pět šest závad, ale stejných, a když se zastavila, věděl jsem už kam sáhnout. A to mi dodávalo sebevědomí, zatímco nad motorem svého nynějšího vozu stojím bezmocně jako nad tím, kdo v mé přítomnosti dostane žlučnickový záchvat. Bejbinka byla pro mne prostě asi tak mocným životním zážitkem jako pro dědu Kočího válčení na Piavě. Možná, že i mocnějším, protože já o ní napsal knížku „Srpen s bejbinkou“ se jmenovala – zatímco on o Piavě nic. Jenže to nejhezčí, co jsem s bejbinkou zažil, nebylo při té cestě přes Alpy, nýbrž při cestě ze hřbitova. S babičkou Markovou, kterou mám vyfotografovanou, jak ve svých osmdesáti dvou letech leze po stromech. Můj brácha, tedy její vnuk, totiž týden předtím prohlásil, že se v sobotu dá do česání jablek. Babička dostala starost, aby nespadl, a tak vzala žebřík a přes týden očesala alespoň ty špičky stromů. Ty prý jsou nejvýš a jsou nejkřehčí, ty prý by se mohly pod Slávkem zlomit a ještě by si mohl něco udělat. Když se babičce začala blížit devadesátka, uznala, že už z leccého nemá takovou sílu, jako když jí bylo dvaasmdesát. Už nechodila ani do vsi a byla nešťastná, že nedojde na Vánoce na hřbitov. Jenže já jsem babičku vždycky ke hřbitovu odvezl bejbinkou a nazpátek jakbysmet. Nu a když jsem ji jednou vezl nazpátek – to jí bylo jednadevadesát pryč – tak jsem to z jakéhosi dobrého rozmaru nevzal rovnou domů, nýbrž přes Vartu, kde babička za mlada bydlela, na Krétu, kde taky za mlada bydlela, a do Berouna na to krásné staré náměstí, kam chodívala na trh, a pak jsem to obrátil, ale ještě ne domů, nýbrž na náves a do Libin, kde taky

bydlela – ona totiž za mlada bydlela v každé druhé ulici, protože věčně neměli kde bydlet – nakonec jsme vyjeli na Kluk a tam jsme zastavili. Odtamtud byly vidět, či spíše tušit, zbytky hájovny, kde sloužívala za svého nejkrásnějšího mlada, za svobodna, a tam za ní tajně chodíval děda, aby to hajný nevěděl. A babička seděla na sedadle a očima procházela každý kout a každou pěšinku a doma řekla mé mamince: „Holka, víš, kde jsem byla? – Všude tam, co za mlada!“ Nebyla to pravda, to bychom toho museli sjezdit moc a moc. Mohli jsme to udělat už dřív, jenže já matěj si pro ni vymýšlel jako dárky atlasové šátky, dietní párky, bačkory a zástěry, a nenapadlo mi, že touží vidět jednou to, co za mlada. A přijít na to není žádný kumšt, vždyť po tom toužím já i vy, třebaže nám není zrovna jedenadevadesát.

Jenže já na spoustu věcí přijdu obvykle tak pozdě, jako na tohleto. V tomto případě jsem taky pozdě pochopil, že na ty párky, bačkory a šátky a na ještě podstatnější věci dostává babička penzi, že ji společnost hmotně zajišťuje, ale že možnosti i té nejdokonalejší lidské společnosti přece jen někde končí. Například u dveří takové hopsavé bejbinky či u obyčejného stolu, kde může každá babička vzpomínat a kde si může popovídat. Ona totiž nepotřebuje jenom ty papuče a párky, ale a moc! – i lidské ucho a lidské srdce. A tak vám to prozrazuju pro případ, že by na to někdo z vás přišel ještě později než já.

F. Nepil

Obsah

1. Práce	3
2. Ticho – mlčení	12
3. Odpuštění	21
4. Věrnost	27
5. Vděčnost	35
6. Víra	44
7. Naděje	52
8. Láska	56
9. Život	63
10. Úcta	69

Témátka '01

P. Vojtěch Sivek, SDB

Vydala Salesiánská provincie Praha

jako svou 11. publikaci. Praha 2001

Odpovědný redaktor: Vladimír Kopřiva, SDB

Sazba: Miroslav Palíšek, SDB